

ЗРАЗОК

Титульний аркуш для твердої обкладинки (розмір 7,5см x 13,5см)

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

**Випускна робота бакалавра
на тему: «Фінансові ресурси підприємства та оцінка ефективності
їх виростання»**

Розробила студентка групи 5-ЕФ
Джумагельдієва Заріна Рустамівна

Полтава 2023

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Випускна робота бакалавра

**на тему «Фінансові ресурси підприємства та оцінка ефективності їх
виростання»**

Виконала: студентка 5-го курсу, групи 5-ЕФ
Спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Джумагельдієва З.Р.
Керівник: к.е.н., доцент Скриль В.В.
Рецензент: гл.бухгалтер ТОВ «ЛОЇ»
Грищенко О.Л.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань
Джумагельдієва З.Р.
Підтверджую достовірність даних, використаних
у роботі
Джумагельдієва З.Р.

Полтава, 2023 року

АНОТАЦІЯ

Джумагельдієва З.Р. Фінансові ресурси підприємства та оцінка ефективності їх використання. Рукопис. Випускна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2023.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2023.

Робота містить 109 сторінки, 21 таблицю, 22 рисунка, список літератури з 93 джерел та 3 додатків.

Ключові слова: фінанси, фінансові ресурси, підприємство, ефективність, управління.

Мета роботи – є узагальнення теоретично-методичних засад оцінки та аналізу фінансових ресурсів підприємства, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання АТ «Укрпошта».

Об'єктом дослідження є процес оцінки ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Укрпошта».

Предмет дослідження є теоретичні, прикладні та методологічні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

У випускній роботі розглянуто сутність та значення фінансових ресурсів, їх сутність та класифікація; джерела формування, структура та напрями використання фінансових ресурсів підприємства; методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів; здійснено аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства; діючої практики використання фінансових ресурсів підприємства; оцінено фінансові результати діяльності підприємства; визначено критерії оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства; сформовано напрями ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Укрпошта».

ABSTRACT

Zhumalgedieva Z.R. Financial resources of the enterprise and evaluation of the effectiveness of their use. Manuscript. Graduation thesis for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 "Finance, banking and insurance" - Yuriy Kondratyuk Poltava Polytechnic National University, Poltava, 2023.

Yuriy Kondratyuk Poltava Polytechnic National University, Poltava, 2023.

The work contains 109 pages, 21 tables, 22 figures, a list of references from 93 sources and 3 appendices.

Key words: finance, financial resources, enterprise, efficiency, management.

The purpose of the work is to generalize the theoretical and methodological principles of the assessment and analysis of the company's financial resources, as well as to develop practical recommendations for increasing the efficiency of their use by JSC "Ukrposhta".

The object of the study is the process of evaluating the effectiveness of the use of financial resources of JSC "Ukrposhta".

The subject of the study is theoretical, applied and methodological approaches to the assessment of the efficiency of the use of financial resources of the enterprise.

The final work examines the essence and meaning of financial resources, their essence and classification; sources of formation, structure and directions of use of financial resources of the enterprise; methodical approaches to assessing the effectiveness of the use of financial resources; an analysis of the sources of formation of the company's financial resources was carried out; the current practice of using the company's financial resources; the financial results of the enterprise were evaluated; criteria for optimizing the structure of the company's financial resources are defined; areas of efficiency in the use of financial resources of JSC "Ukrposhta" were formed.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Фінансові ресурси підприємства: їх сутність та класифікація	7
1.2. Джерела формування, структура та напрями використання фінансових ресурсів підприємства	14
1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ, СТРУКТУРИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «УКРПОШТА»	34
2.1. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства	34
2.2. Діюча практика використання фінансових ресурсів підприємства.....	50
2.3. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства	66
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	77
3.1. Критерії оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства.....	77
3.2. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	87
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99
ДОДАТКИ	109

				ВР 5-ЕФ 9770698						
	П. І. Б.	Підпис	Дата							
<i>Розроб.</i>	<i>Джумагельдієва З.Р.</i>			<i>Фінансові ресурси підприємства та оцінка ефективності їх використання</i>						
<i>Перевір.</i>	<i>Скриль В.В.</i>									
<i>Н. Контр.</i>	<i>Скриль В.В.</i>									
<i>Затверд.</i>	<i>Птаценко Л.О.</i>									
				<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">Літ.</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">Арк.</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">Акрушів</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"> </td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">109</td> </tr> </table>	Літ.	Арк.	Акрушів		3	109
Літ.	Арк.	Акрушів								
	3	109								
				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>						

3.3. Оцінка інвестиційної привабливості ПрАТ «Фармацевтична компанія «Дарниця»

.....73

Висновки до розділу 3.....78

РОЗДІЛ 4. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ФАРМАЦЕВТИЧНА КОМПАНІЯ «ДАРНИЦЯ»

.....80

4.1. Заходи щодо покращення результатів господарської діяльності та підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства.....80

4.2. Організаційний план впровадження інвестиційного проекту та оцінювання ризиків.....87

4.3. Економічне обґрунтування проекту забезпечення інвестиційної привабливості підприємства.....97

Висновки до розділу 4.....105

ВИСНОВКИ.....
..107

СПИСОК

ВИКОРИСТАНИХ

ДЖЕРЕЛ.....111

ДОДАТКИ.....

..114

ВСТУП

В умовах посилення впливу фінансової та політичної кризи національної економіки найважливішими чинниками успішного розвитку вітчизняних підприємств у довгостроковій перспективі є наявність фундаментальної мети розвитку і побудова ефективної системи управління їх фінансами, орієнтованої на досягнення цієї мети.

Досвід розвинених країн, розвиток управлінських технологій, запровадження вартісного підходу до управління бізнесом на українських підприємствах переконливо довели, що пріоритетною метою розвитку підприємства є максимізація його вартості. Управління фінансовими ресурсами в ринкових умовах спрямоване на підвищення ринкової вартості й інвестиційної привабливості підприємства. Ефективне фінансове управління вимагає безперервності, послідовності і комплексності використання методів і важелів, завдяки яким фінансовий механізм підприємства найкраще пристосовується до змін в умовах утвердження ринкової економіки.

Для формування механізму якісного та ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства, необхідно дотримуватися принципів системності та комплексності, що стає особливо актуальним є у зв'язку із економічною та політичною нестабільністю у світі, глобалізацією бізнесу, збільшенням підприємницьких ризиків та жорсткістю конкуренції. Рівень фінансового потенціалу й умови фінансових ринків розширюють або обмежують можливості формування підприємствами достатнього обсягу фінансових ресурсів. Все це зумовлює необхідність розробки ефективної політики управління фінансовими ресурсами як одного з найважливіших елементів в загальній стратегії діяльності та розвитку підприємств.

Велика кількість сучасних теоретиків вивчали та досліджували питання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Зокрема: Багацька К.В., Близнюк О.П., Боднар О.А., Бражник Л.В. Бровко Л.І., Васюник

Т.І., Гаврилко П.П., Гвоздей Н.І., Глушко А.Д., Григораш Т.Ф., Гудзь О.Є., Домбровська С.О., Журавльова Т.О., Завора Т.М., Катан Л.І., Кравченко О.А., Ксьодз С.М., [Курінна О.В.](#), Леось О., Міняйленко І.В., Тарасенко І.О., Хачатурян С.В. та інші. Саме праці цих відомих вчених стануть основою для проведення нашого дослідження. Велика кількість досліджень підтверджує високу актуальність обраної теми.

Метою дослідження є узагальнення теоретично-методичних засад оцінки та аналізу фінансових ресурсів підприємства, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання АТ «Укрпошта».

Основними завданнями дослідження є такі:

- дослідити сутність фінансових ресурсів підприємства: їх сутність та класифікація;
- проаналізувати джерела формування, структура та напрями використання фінансових ресурсів підприємства;
- розглянути методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів;
- здійснити аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства;
- проаналізувати діючу практику використання фінансових ресурсів підприємства;
- здійснити оцінку фінансових результатів діяльності підприємства;
- визначити критерії оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства;
- сформулювати напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Об'єкт дослідження є процес оцінки ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Укрпошта».

Предметом дослідження є теоретичні, прикладні та методологічні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Інформаційною базою дослідження є чинна законодавча база України, офіційна фінансова звітність АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рр., наукові праці вітчизняних та іноземних вчених, матеріали мережі Інтернет.

У процесі дослідження будуть використані такі методи: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, статистико-економічні та техніко-економічні методи, планування та прогнозування, коефіцієнтний аналіз тощо.

Загальний обсяг роботи складає 109 сторінки комп'ютерного тексту, що включає 21 таблиць та 22 рисунки. Список використаних джерел містить 93 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансові ресурси підприємства: їх сутність та класифікація

Успішна діяльність кожної компанії залежить від того, наскільки успішно вона розпоряджається своїми ресурсами, і в умовах сучасного ринку, ефективність будь-якої компанії залежить не тільки від обсягу використовуваних або залучених ресурсів, але в першу чергу від ефективності використання цих ресурсів і ефективності взаємодії між ними.

Під ресурсами підприємств слід розуміти сукупність технічних, матеріальнотехнічних, трудових, фінансових, інформаційних, тимчасових сил та можливостей, що використовуються в процесі створення товарів та послуг. Ресурси підприємства класифікуються на трудові, організаційні, інформаційні, комунікаційні, природні, матеріальні, адміністративні, управлінські, інвестиційні, нематеріальні ресурси та фінансові. Розглянемо значення та роль останніх у діяльності підприємства. Поняття «фінансових ресурсів» досить часто трактується, не відображаючи в повній мірі весь спектр і обсяг всіх своїх понять, а також часто взаємозаміняється іншими термінами, такими як наприклад «капітал» [15].

Якщо звертатися до витоків, то термін «фінанси» походить від латинського «financia» – готівку, дохід, а термін «капітал» походить від латинського "capitalis", що означає основний, головний. Поєднання цих двох слів дозволяє дати наступне тлумачення поняттю «фінансових ресурсів», як «платежі, що виникають у відтворювальному процесі і характеризують колообіг, трансформацію та поверненість грошових коштів» [87].

Слід зазначити, що питанню дослідження природи та сутності поняття «фінансові ресурси» у науковій літературі присвячено велику кількість наукових праць та вчень. Перші дослідження цієї економічної категорії датовані, що V ст.

до н. е., коли вперше імперії почали розуміти роль фінансів та займалися пошуком шляхів їх нагромадження. Після цього до фінансових ресурсів щороку приділялася більша увага. Основний же внесок у дослідження сутності поняття «фінансові ресурси» зроблено у XIX та XX ст. н. е. У цей проміжок часу науковці, що займалися дослідженнями в області фінансів дали варіанти трактування поняттю «фінансові ресурси», а також визначили їх головні ознаки, джерела формування, особливості мистецтва раціонального управління ними [73]. По нинішній час не припиняються дослідження присвячені питанню фінансових ресурсів.

Детальний аналіз та узагальнення наукової літератури дозволило у таблиці 1.1 систематизувати основні підходи щодо визначення сутності категорії «фінансові ресурси».

Таблиця 1.1

Основні наукові підходи щодо трактування поняття «фінансові ресурси»

Автор, джерело	Фінансові ресурси – це
1	2
Л.В. Бражник [14]	«сукупність всіх грошових коштів, які є в розпорядженні держави, підприємств, організацій, установ для формування необхідних активів з метою здійснення всіх видів діяльності як за рахунок доходів, накопичень і капіталу, так і за рахунок різного виду надходжень»
С.О. Гуткевич [33]	«кошти, що перебувають у розпорядженні підприємств і призначені для виконання ними певних фінансових зобов'язань»
І.М. Зеліско [42]	«власні та позичкові грошові фонди цільового призначення, які формуються у процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту й національного доходу та використовуються у статутних цілях підприємства»
Л.І. Катан [44]	«сукупність централізованих і децентралізованих коштів у розпорядженні суб'єктів господарювання, які є джерелом виробничого і соціального розвитку»
А.М. Кірсанова [46]	«сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства. Вони характеризують фінансовий потенціал, тобто можливість підприємства у проведенні витрат з метою отримання доходу»
С.М. Колотуха [48]	«частина грошових коштів, отриманих від доходів і зовнішніх надходжень, що призначені для здійснення фінансових зобов'язань та витрат для забезпечення розширеного виробництва»

Продовження табл. 1.1

1	2
О.Г. Малій [57]	«сукупність грошових коштів, сформованих із метою фінансування розвитку підприємства в майбутньому періоді»
К.В. Мельничук [59]	«сукупність коштів із внутрішніх фондів підприємств та від зовнішніх надходжень, що можуть бути використані на формування основного та оборотного капіталу, необхідного для провадження підприємницької діяльності, забезпечення розширеного відтворення та максимізації добробуту власників підприємства»
А.В. Нечипоренко [63]	«грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств, до яких належать грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в не фондovій формі. Основними джерелами фінансових ресурсів є власні та залучені кошти підприємства»

Незважаючи на розбіжність у підходах до трактування поняття «фінансові ресурси», науковці єдині в твердженні про беззаперечну важливість фінансових ресурсів у забезпеченні ефективності господарської діяльності суб'єктів господарювання [27]. Фінансові ресурси, що формуються на рівні підприємств, забезпечують можливість виробництва продукції, інвестування, створення фондів економічного стимулювання, виконання зобов'язань перед бюджетом, постачальниками та працівниками.

Жоден з елементів фінансової системи не є таким важливим як фінансові ресурси для підприємства. Адже, саме останні дають можливість підприємству розраховуватися зі своїми платежами, оновлювати матеріально-технічну базу, поліпшувати умови праці, підвищувати розмір заробітної плати та преміальних заходів, виплачувати дивіденди його акціонерам. Зважаючи на зазначене роль фінансових ресурсів для суб'єкта господарювання переоцінити не можливо [70]. Вони є головним ресурсом, який необхідний для проведення господарської діяльності підприємства. Фінансові ресурси є особливим видом активів підприємства, який має ряд ознак, що наведені на рисунку 1.1

Фінансові ресурси підприємства мають виконувати наступні функції, що зображені на рис.1.2.

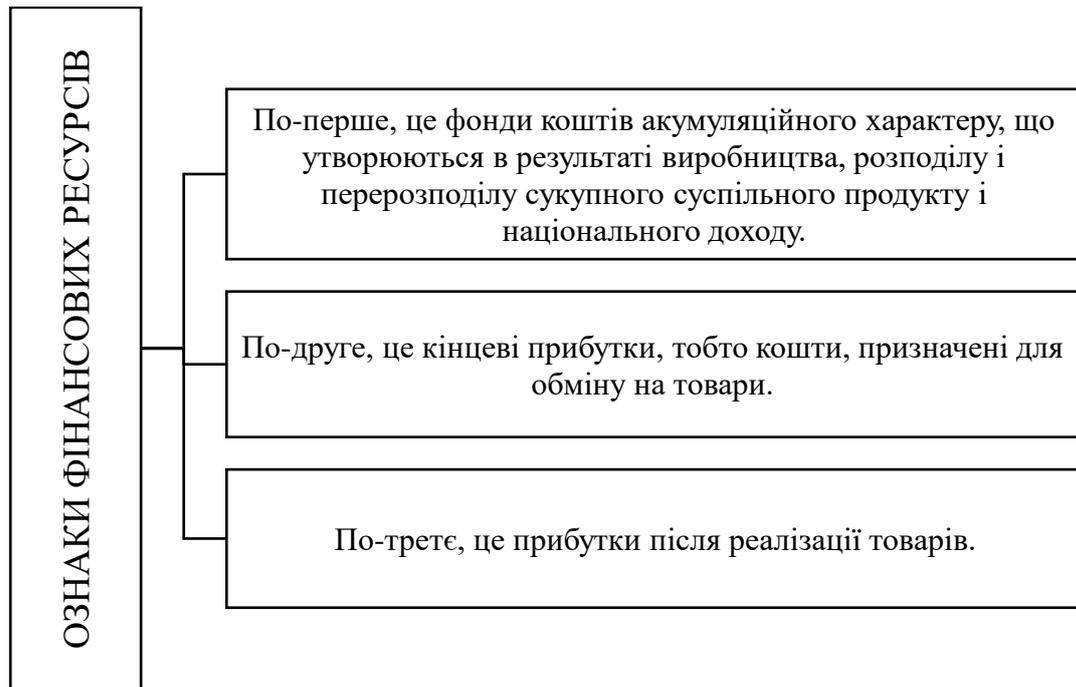

Рис. 1.1. Головні ознаки фінансових ресурсів підприємства [73]

Фінансовим ресурсам підприємств притаманні такі властивості (рис.1.3).

ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВИХ
РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

- забезпечення процесу виникнення підприємства;
- формування його стартового капіталу;
- формування ресурсного потенціалу;
- забезпечення безперервності і відтворення торговельного процесу;
- виконання фінансових зобов'язань;
- забезпечення його фінансової стійкості, платоспроможності, конкурентоспроможності і ефективності господарської діяльності.

Рис. 1.2. Функції фінансових ресурсів підприємства

Рис. 1.3. Властивості фінансових ресурсів підприємства

При аналізі будь якого поняття виникає питання його класифікації, тобто розподілу поняття на групи за наявністю або відсутністю певної визначеної характеристики. При цьому більшість вчених-економістів зосереджують свою увагу на якійсь одній ознаці поділу, наприклад за джерелами формування, або кількох основних – за правом власності, за кругообігом та джерелами формування.

Однак для більш повного відображення сутності фінансових ресурсів підприємств необхідно розглянути їх класифікацію за якомога більшою кількістю ознак [45].

На рис.1.4 представлено класифікацію фінансових ресурсів підприємства.

Варто зазначити що, фінансування будівельних підприємств є цілеспрямованою діяльністю.

У процесі залучення фінансових ресурсів будівельних підприємств відбувається вирішення наступних завдань:

- виявлення найефективнішого джерела фінансування;
- визначення оптимального співвідношення джерел фінансування будівельних робіт;

Рис. 1.4. Класифікація фінансових ресурсів підприємства [24]

– забезпечення прибутковості будівельної діяльності;

- налагодження взаємовигідних відносин з постачальниками, субпідрядниками та інвесторами щодо надання товарів, послуг та фінансових ресурсів;
- забезпечення безперервного фінансування зведення об'єктів та виробництва будівельних матеріалів;
- встановлення та реалізація стратегічних, тактичних та поточних цілей розширеного відтворення;
- досягнення та дотримання оптимальних значень показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності будівельних підприємств.

Структура фінансових ресурсів підприємств різниться в залежності від організаційно-правової форми підприємства, його галузевої належності та інших факторів.

Як правило на підприємствах в наявності є велика кількість різновидів фінансових ресурсів, лише різна їх пропорція. На одних підприємствах можуть переважати власні фінансові ресурси, оборотні активи та термінові зобов'язання, а на іншому – позиковий капітал, необоротні активи та термінові зобов'язання. Склад та структура фінансових ресурсів залежить як від самого підприємства, так і умов ведення ним господарства. Для кожного суб'єкта господарювання важливо забезпечити баланс між різними видами фінансових ресурсів. Оскільки суттєве переважання одного з них не компенсує жодним чином дефіцит іншого [17].

Отже, фінансові ресурси є основою діяльності підприємства. Адже саме вони створюють ту необхідну матеріальну базу для здійснення підприємством своєї функції на ринку – забезпечувати потреби споживачів. Їх нестача для підприємства може стати дуже потужним стримуючим фактором розвитку. Всі класифікації фінансових ресурсів підприємств мають деякі відмінності, які полягають в понятійно-категорійному апараті та ознаках за якими групуються різні види фінансових ресурсів підприємств. Але більшість авторів в складі цієї класифікації виділяють поділ за джерелами на три основні групи: власні,

позикові та залучені, що розглянемо в наступному підрозділі кваліфікаційної роботи.

1.2. Джерела формування, структура та напрями використання фінансових ресурсів підприємства

Трансформаційні процеси в сучасній економіці, перш за все, вплинули на механізм формування і використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності і зумовили необхідність наукового аналізу і теоретичного обґрунтування деяких питань. Актуальність таких проблем посилюється початком приватизації господарюючих суб'єктів, що обумовлює необхідність теоретичного розуміння способів адаптації механізму фінансової підтримки суб'єктів господарювання [44].

Формування фінансових ресурсів підприємства – це складний процес, який орієнтується на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і з забезпеченням високої якості їх використання [39].

На формування фінансових ресурсів підприємства впливають різні чинники, які у відношенні до підприємств доцільно поділяти на внутрішні та зовнішні чинники. Доцільним на рисунку 1.5 навести типову структуру фінансових ресурсів сучасних підприємств.

Внутрішні чинники – це несистематичні чинники, які пов'язані безпосередньо з діяльністю окремого підприємства, а зовнішні – це систематичні чинники, що не пов'язані безпосередньо з діяльністю підприємства, але впливають на неї.

До зовнішніх чинників відноситься: інфляція, зменшення або зростання цін на ресурси та розвиток фінансового ринку, стан розвитку фінансового ринку та стан економіки в цілому [25].

Усі ці чинники мають вплив на формування фінансових ресурсів підприємства через регулювання структури та потужності різноманітних фінансових джерел.

Рис. 1.5. Типовий склад фінансових ресурсів підприємства в залежності від джерел утворення

Основними джерелами фінансових ресурсів підприємств є власні і позикові кошти. Власні включають в себе: статутний фонд, амортизаційні відрахування, валовий дохід і прибуток. Вони формуються при організації підприємства при формуванні його статутного капіталу. До залучених

відносяться – отримані кредити, акції та інші вклади, кошти, мобілізовані на фінансовому ринку (рис. 1.6).

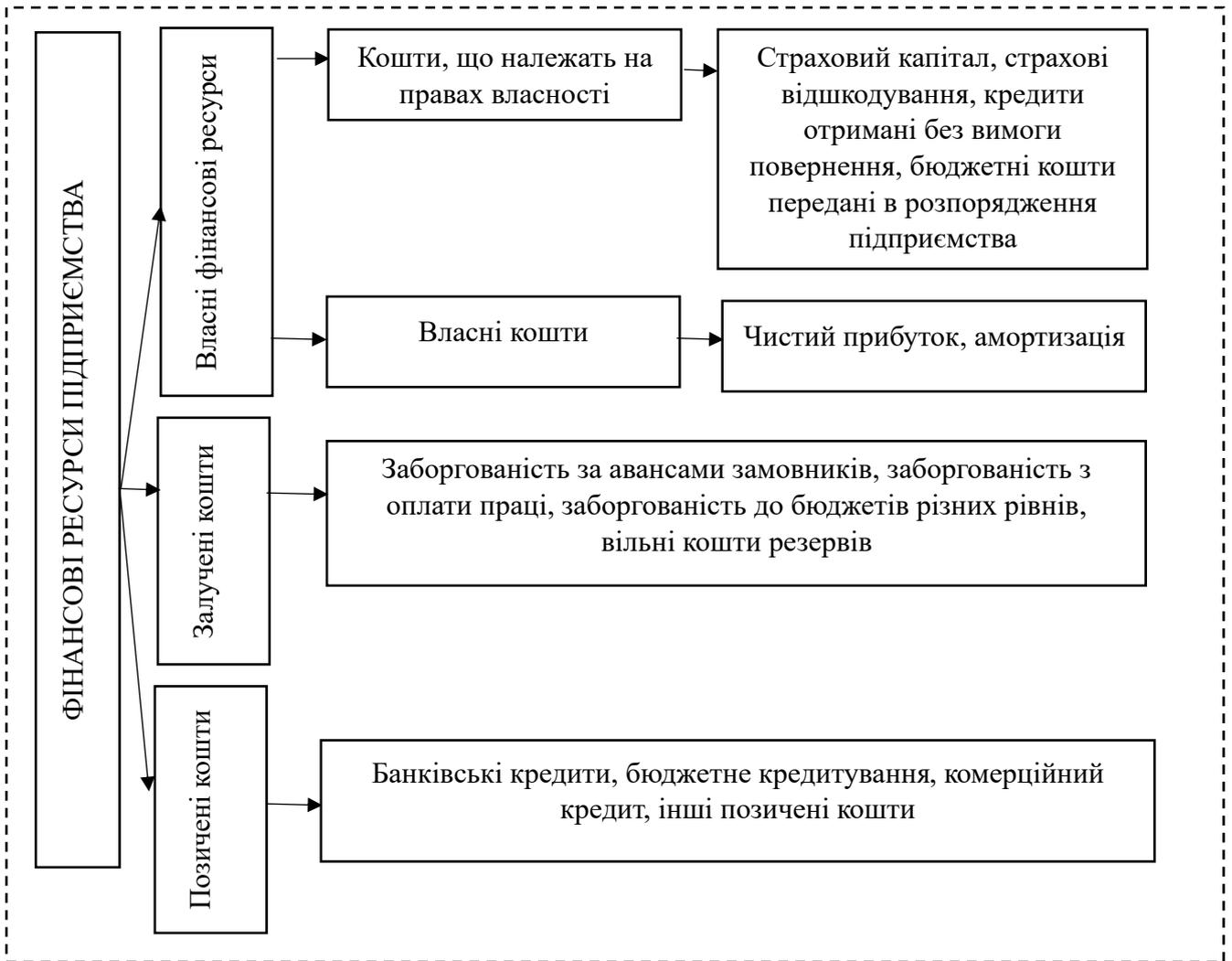

Рис. 1.6. Структуризація фінансових ресурсів підприємства за джерелами їх формування

У процесі виробничо-господарської діяльності власні фінансові ресурси підприємства поповнюються за рахунок доходів і прибутку. У той же час компанія може отримувати фінансові ресурси для власного використання від випуску своїх акцій, грантів, субсидій, дивідендів, відсотків по ціні папери інших емітентів і так далі.

Такі фінансові ресурси називаються власними зовнішніми фінансовими ресурсами. Часто компанії не вистачає власних фінансових ресурсів, і потім вона привертає їх на фінансовий ринок у вигляді банківських кредитів, коштів від

випуску облігацій, інших видів цінних паперів, кредиторської заборгованості і так далі. Такі фінансові ресурси називаються залученими. Залучені фінансові ресурси формуються за рахунок залучених джерел фінансування [28].

По етапах формування фінансові ресурси поділяються на:

- початкові, з яких компанія починає свою діяльність (статутний капітал);
- придбані (нараховані) – отримані підприємством в результаті його діяльності у вигляді чистого доходу (прибутку і амортизації), субсидій, грантів.

За допомогою фінансових ресурсів підприємства діляться на:

- матеріалізовані фінансові ресурси (вкладені в основні засоби, запаси, готову продукцію);
- матеріальні (вкладені в основний капітал, запаси, незавершене виробництво);

За формою реалізації фінансові ресурси підприємств поділяються на:

- грошові фінансові ресурси (грошові кошти та їх еквіваленти);
- нематеріальні (інвестуються в нематеріальні активи);
- фінансовий (інвестується в фінансові активи).

Фінансові ресурси підприємства використовуються для придбання основних засобів, нематеріальних активів, матеріально-виробничих запасів, для покриття витрат на виробництво і реалізацію продукції (оплата праці, податки, оренда, страхові виплати.). Зрозуміло, що обсяг виробничої, технічної, трудової, матеріальної забезпеченості підприємства, його соціально-економічний розвиток залежать від розміру, складу і структури фінансових ресурсів підприємства. Однією з найважливіших завдань фінансових служб підприємств є пошук ефективних джерел фінансових ресурсів, оптимізація їх структури і напрямків інвестування [35].

До числа основних факторів, що впливають на формування фінансових ресурсів підприємств, відносяться діяльність і організаційно-правові форми управління, які визначають особливості їх використання. Зі зміною форм власності розширюються джерела формування фінансових ресурсів для економічної діяльності за рахунок мобілізації коштів на фондовому ринку, за

рахунок випуску цінних паперів. Така ситуація призводить до більш ефективного використання фінансових ресурсів, що проявляється в появі зобов'язань перед інвесторами по виплаті доходів [16].

Проте, якщо здійснювати більш детальний аналіз перелічених елементів, які формують загальну суму фінансових ресурсів, то можна побачити, що не усі названі елементи постійно до них належать. Це потребує дослідження особливостей кожної із названих складових (табл. 1.2).

На підприємстві при формування фінансових ресурсів потрібно дотримуватися таких принципів:

- урахування перспектив розвитку господарської діяльності підприємства;
- забезпечення відповідності обсягу залучених фінансових ресурсів обсягу сформованих активів;

Таблиця 1.2

Особливості складових фінансових ресурсів підприємства

Складова фінансових ресурсів	Характеристика складових фінансових ресурсів
1	2
Статутний капітал	фактично виступає фінансовим фондом для фінансування господарської діяльності на початку діяльності суб'єкта господарювання, коли до нього були здійснені внески власників чи акціонерів. За таких умов статутний капітал виступає у ролі фінансових ресурсів. Однак надалі він позначає лише суму вкладених (капіталізованих) фінансових ресурсів і тому вже не може розглядатись як сума поточних фінансових ресурсів. Тобто слід розрізняти поточні фінансові ресурси і капітал, що утворюється після фактичного використання наявних поточних фінансових ресурсів у будь-якого суб'єкта господарювання.
Додатковий капітал	є фінансовим ресурсом за умов, коли власники чи акціонери вкладають у статутний капітал суму грошових коштів більшу, ніж передбачено за проспектом емісії акцій або норми внесків засновників при формуванні статутного капіталу.
Резервний капітал	за своїм механізмом створення і використання належить до фінансових ресурсів, оскільки він формується за рахунок чистого прибутку як основного джерела фінансових ресурсів, а використовується у випадках, коли необхідно захистити інтереси акціонерів чи інших власників суб'єкта господарювання.

Продовження табл.1.2

1	2
Амортизаційні відрахування	вагомий елемент формування внутрішніх фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, який постійно поновлюється у процесі фінансово-господарської діяльності і який можливо використовувати: для здійснення простого відтворення основних засобів виробництва; для накопичування з метою здійснення інвестиційної діяльності; для використання в періоди, коли підприємство зазнає проблем із формуванням оборотних коштів.
Спеціальні фонди	формується за рахунок чистого прибутку, а тому є фондами фінансових ресурсів, які можуть утворюватись для здійснення інвестиційної діяльності, підвищення рівня капіталізації суб'єкта господарювання. Їх створення є запорукою того, що фінансові ресурси підприємства будуть використані для розвитку господарської діяльності або покращення умов праці робітників.
Нерозподілений прибуток	це сума фінансових ресурсів, яку суб'єкт господарювання має намір використати для свого перспективного розвитку, підвищення ефективності господарювання, збільшення обсягів операційної діяльності.
Кредиторська заборгованість	виступає фінансовим ресурсом лише за умов, коли суб'єкт господарювання одержує від кредиторів економічні ресурси без відповідної обов'язкової сплати за них. Отримуючи такі активи, юридичні особи використовують їх як фінансові ресурси, що залучені не в грошовій, а матеріальній формі. Отже, не уся кредиторська заборгованість є джерелом формування фінансових ресурсів. Не утворює фінансові ресурси кредиторська заборгованість за розрахунками перед бюджетом, персоналом, страховиками тощо.
Коротко- та довгострокові кредити банків	завжди є фінансовими ресурсами, що формуються суб'єктом підприємництва за рахунок зовнішніх позикових джерел.
Різні види фінансових позик	фінансові ресурси, що формуються за рахунок використання зовнішніх позикових коштів, зокрема за рахунок інструментів фінансового ринку (наприклад, корпоративних облігацій, які випускає підприємство для розвитку своєї операційної чи інвестиційної діяльності).
Додатковий капітал	є фінансовим ресурсом за умов, коли власники чи акціонери вкладають у статутний капітал суму грошових коштів більшу, ніж передбачено за проспектом емісії акцій або норми внесків засновників при формуванні статутного капіталу.
Статутний капітал	виступає фінансовим фондом для фінансування господарської діяльності на початку діяльності суб'єкта господарювання, коли до нього були здійснені внески власників чи акціонерів. Однак надалі він позначає лише суму вкладених (капіталізованих) фінансових ресурсів і тому вже не може розглядатись як сума поточних фінансових ресурсів.
Резервний капітал	за своїм механізмом створення і використання належить до фінансових ресурсів, оскільки він формується за рахунок чистого прибутку як основного джерела фінансових ресурсів, а використовується у випадках, коли необхідно захистити інтереси акціонерів чи інших власників суб'єкта господарювання.

Продовження табл.1.2

1	2
Амортизаційні відрахування	елемент формування внутрішніх фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, який постійно поновлюється у процесі фінансово-господарської діяльності і який можливо використовувати: для здійснення простого відтворення основних засобів виробництва; для накопичування з метою здійснення інвестиційної діяльності.
Спеціальні фонди	формується за рахунок чистого прибутку, а тому є фондами фінансових ресурсів, які можуть утворюватись для здійснення інвестиційної діяльності, підвищення рівня капіталізації суб'єкта господарювання.
Нерозподілений прибуток	це сума фінансових ресурсів, яку суб'єкт господарювання має намір використати для свого перспективного розвитку, підвищення ефективності господарювання, збільшення обсягів операційної діяльності.
Коротко- та довгострокові кредити банків	завжди є фінансовими ресурсами, що формуються суб'єктом підприємства за рахунок зовнішніх позикових джерел.
Різні види фінансових позик	фінансові ресурси, що формуються за рахунок використання зовнішніх позикових коштів, зокрема за рахунок інструментів фінансового ринку (наприклад, корпоративних облігацій, які випускає підприємство для розвитку своєї операційної чи інвестиційної діяльності).

Таким чином, для вирішення проблем формування та використання фінансових ресурсів підприємств необхідна збалансована, довгострокова політика держави щодо розвитку бізнесу і його ролі в підйомі національної економіки, яка буде спиратися на інтереси великих підприємств, відповідати Потреби більшості в реальній ситуації в рішенні соціально-економічних проблем в країні. Економічно обгрунтоване використання податкового, інвестиційного та цінового механізмів допоможе подолати фінансову кризу, надходження коштів до бюджету, підвищити рентабельність підприємств. Використовувані ресурси, що формують ресурсний потенціал окремого підприємства, є частиною ресурсного потенціалу національної економіки в цілому або окремих її галузей. Таким чином, ресурсне забезпечення окремих підприємств залежить від ресурсного насичення в країні в цілому. Важливим напрямком удосконалення процесу формування фінансових ресурсів є застосування методів оптимізації фінансових ресурсів. Це, зокрема, методи, прийняті в зарубіжній практиці, які можуть бути впроваджені на вітчизняних підприємствах тільки при наявності розвинутого ринку цінних паперів, статистики його функціонування і після значної

адаптивної роботи, пов'язаної з впровадженням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності.

Напрями використання фінансових ресурсів різноманітні. Підприємства на власний розсуд мають можливість розпоряджатися ними. Вивчення досвіду діяльності вітчизняних підприємств дозволило на рисунку 1.7 відобразити напрями використання фінансових ресурсів підприємствам за видами активів та витрат.

Рис. 1.7. Напрями використання фінансових ресурсів підприємства за видами активів та витрат [90]

Типовим є те, що основна частка фінансових ресурсів підприємства витрачається на забезпечення ведення безперебійної фінансово-виробничої діяльності. Зокрема, фінансові ресурси необхідні для виробництва продукції, виплати заробітної плати працівникам, податкових та комунальних платежів,

маркетингу та реклами тощо. З найбільш актуальних напрямів їх використання слід відзначити потребу в активному здійсненні інноваційної діяльності. Оскільки сучасні умови господарювання характеризуються кризовими економічними явищами та високим рівнем конкуренції між товаровиробниками. Відповідно, щоб успішно функціонувати підприємства змушені виробляти нові продукти з більш якісними властивостями, що забезпечить краще задоволення потреб споживачів; впроваджувати новітні ресурсощадні технології, які забезпечать більш раціональне використання наявних ресурсів тощо [68].

Фінансові ресурси завжди повинні бути в обороті підприємства. Звичайно базовий запас повинен залишатися в резервах компаній, однак більша їх частина повинна бути у обороті підприємства. Вкладення фінансових ресурсів у інноваційний розвиток є одним з найбільш вдалих рішень керівництва будь-якого підприємства.

Таким чином, фінансові ресурси суб'єктів господарювання можуть мати різну структуру в залежності від галузевої приналежності підприємства, фінансової політики, цілей та інших факторів. У загальному структура фінансових ресурсів визначається джерелами їх формування, які використовує підприємство. Найчастіше фінансовими джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є власні та позикові кошти. До власних належать амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток, внески акціонерів тощо. Найкраще, коли підприємство має можливість самостійно генерувати фінансові ресурси у процесі фінансово-господарської діяльності, яким є нерозподілений прибуток. До позикових коштів відносять короткострокові та довгострокові кредити банків, які залучаються на тимчасовій основі та повинні бути гарантовані активами підприємства. Успішність підприємства значною мірою визначається вмінням його знайти відповідний баланс між часткою власних та позикових фінансових ресурсів. У наступному підрозділі роботи розглянемо методичні підходи до аналізу формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства.

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів

Критеріями оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства є: фінансова стійкість, ліквідність та платоспроможність.

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють забезпечення запасів і витрат джерелами коштів для їх формування. Фінансова стійкість – це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування [34].

До основних факторів, що визначають фінансову стійкість підприємства, належить фінансова структура капіталу (співвідношення позикових і власних коштів, а також довгострокових і короткострокових джерел коштів) і політика фінансування окремих складових активів (насамперед необоротних активів і запасів).

Розрізняють такі типи фінансової стійкості підприємства:

1. Абсолютна фінансова стійкість (на практиці зустрічається дуже рідко) – ситуація при якій власні оборотні кошти забезпечують запаси і витрати підприємства.

2. Нормально – стійкий фінансовий стан – ситуація, при якій запаси і витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами.

3. Нестійкий фінансовий стан – ситуація, при якій запаси і витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик.

4. Кризовий фінансовий стан – ситуація, при якій запаси і витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства [23].

Фінансова стійкість підприємства також залежить від ефективного вибору джерел фінансування і визначається оптимальною структурою активів та

співвідношенням власних і запозичених коштів. Для цього обчислюються відносні показники фінансової стійкості (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Характеристика та обрахунок відносних показників фінансової стійкості

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Активи	$\geq 0,5$	Частка власного капіталу в сумі джерел фінансування підприємства.
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Зобов'язання / Активи	$< 0,5$	Частка зобов'язань в сумі джерел фінансування підприємства.
Коефіцієнт фінансової залежності	Активи / Власний капітал	1 – 2	Скільки активів припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства.
Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Активи	0,75 – 0,9	Частка стабільних джерел у фінансових ресурсах підприємства.
Коефіцієнт фінансового ризику	Зобов'язання / Власний капітал	$< 0,7$	Обсяг зобов'язань, що припадають на 1 грн. власного капіталу.
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власний оборотний капітал / Власний капітал	0,3 – 0,5	Якою часткою власного капіталу підприємство може маневрувати, тобто спрямовувати в оборотні активи.
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	Власні оборотні кошти / Запаси	0,5 – 0,8	Яка частка запасів фінансується за рахунок стабільних джерел.
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	Власні оборотні кошти / Оборотні активи	$\geq 0,1$	Частка стабільних джерел у фінансуванні оборотних активів.
Індекс постійності активів	Необоротні активи / Власний капітал	Позитивно оцінюється зниження	Частка власного капіталу, що йде на фінансування необоротних активів.
Коефіцієнт покриття відсотків	(Прибуток до оподаткування + Витрати на виплату відсотків) / Витрати на виплату відсотків	> 1	Потенційна спроможність підприємства погасити позику та ступінь захищеності кредиторів від несплати процентних платежів.

Для визначення кредитоспроможності проводять оцінку показників ліквідності та платоспроможності підприємства. Ці поняття дуже близькі. Ліквідність – це здатність підприємства розраховуватися зі своїми поточними зобов'язаннями перед контрагентами шляхом перетворення активів на гроші. Ліквідність підприємства свідчить про наявність грошових коштів для термінового виконання фінансових зобов'язань даного періоду.

Платоспроможність підприємства свідчить про наявність грошових коштів упродовж достатнього періоду часу для вчасного виконання фінансових зобов'язань. Це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання. При дослідженні поточної платоспроможності порівнюються суми платіжних засобів підприємства зі строковими зобов'язаннями [42].

Для їх оцінки використовують показники, зазначені в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Характеристика та обрахунок показників ліквідності та платоспроможності [65]

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Абсолютно ліквідні активи / Поточні зобов'язання	0,2 – 0,35	Частка поточних зобов'язань, яку підприємство може негайно погасити за рахунок високоліквідних активів.
Коефіцієнт термінової ліквідності	Високоліквідні активи / Поточні зобов'язання	0,7 – 0,8 оптимально 1	Прогнозні платіжні можливості підприємства за умови вчасного проведення розрахунків із дебіторами.
Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт загального покриття)	Поточні активи / Поточні зобов'язання	1 – 2	Очікувана платоспроможність підприємства за період, який дорівнює середній тривалості обороту всіх його оборотних коштів.
Коефіцієнт ліквідності при мобілізації коштів	Запаси / Поточні зобов'язання	0,5 – 0,7	Достатність матеріальних та виробничих запасів для погашення короткострокових боргів у випадку необхідності їх розпродажу.

Отже, ефективність фінансування діяльності публічного підприємства можна оцінити за допомогою абсолютних та відносних показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Інформаційною базою для визначення ефективності фінансування підприємства є баланс підприємства. Узагальнюючи теоретичні аспекти фінансування діяльності публічного акціонерного товариства, слід зазначити, що дана організаційно-правова форма забезпечує найповніше використання можливостей, які нам надає ринкова економіка. Підприємство, що функціонує в таких умовах не має обмежень щодо здійснення своєї діяльності, а навпаки додаткові перспективи.

До таких можна віднести операції із цінними паперами власності. Оцінка ефективності фінансування здійснюється на основі показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

В свою чергу для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства застосовують показники динаміки складу та структури активів акціонерного товариства, ділової активності а також руху та ефективності використання основних засобів.

Ділова активність підприємства – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства і визначається такими критеріями, як місце підприємства на ринку, репутація, інноваційноінвестиційна діяльність, конкурентоспроможність [54].

Ділова активність відображає рівень ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових і інших ресурсів і в той же час характеризує якість управління, а також можливості потенційного розвитку підприємства [13].

В останні роки сформулювався єдиний методологічний підхід до оцінки ділової активності як якісної характеристики ділового циклу, що проявляється в різному ступені залучення й ефективності використання ресурсів, у динаміці обсягів діяльності. Кон'юнктура ринку як барометр стану підприємства визначається розширенням або звуженням сфери ділової активності. Розширення ділової активності проявляється через зростання виробництва й укладання нових

контрактів, підвищення споживчого попиту. У результаті цього відбувається збільшення місткості ринку, обсягу товарів і послуг.

Таким чином, ділова активність може характеризуватись динамікою показників ефективності виробничо-господарської діяльності в цілому. Позитивна динаміка цих показників сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства.

«Золоте правило» економіки підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна).

Це співвідношення можна відобразити формулою: $T_p > T_{rp} > T_a > 100\%$, де T_p , T_{rp} , T_a – темпи зростання прибутків, обсягів реалізації продукції і активів.

Для оцінки рівня ділової активності використовуються показники, що наведені в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

№	Показник	Формула розрахунку	Характеристика
1	2	3	4
1	Коефіцієнт оборотності активів, (К _{оа})	<i>Виручка від реалізації продукції Середня вартість активів за розрахунковий період</i>	Показує швидкість обороту всіх активів підприємства, тобто кількість здійснених ними оборотів за досліджуваний період
2	Тривалість одного обороту активів (Т _а), дні	<i>Кількість днів у періоді К_{оа}</i>	Характеризує тривалість одного обороту сукупних активів у днях
3	Коефіцієнт оборотності необоротних активів, (К _{о_{на}})	<i>Виручка від реалізації продукції Середня вартість необоротних активів за розрахунковий період</i>	Показує швидкість обороту необоротних активів підприємства за аналізований період
4	Тривалість одного обороту необоротних активів (Т _{на}), дні	<i>Кількість днів у періоді К_{о_{на}}</i>	Характеризує тривалість 1 обороту необоротних активів у днях

Продовження табл.1.5

1	2	3	4
5	Коефіцієнт оборотності оборотних активів, (<i>Кооа</i>)	<i>Виручка від реалізації продукції Середня вартість оборотних активів за розрахунковий період</i>	Показує швидкість обороту оборотних активів за аналізований період
6	Тривалість 1-го обороту оборотних активів (<i>Тоа</i>), дні	<i>Кількість днів у періоді КОоа</i>	Виражає тривалість обороту мобільних активів за аналізований період, тобто тривалість операційного циклу підприємства
7	Коефіцієнт оборотності запасів, (<i>Коз</i>)	<i>Собівартість реалізованої продукції Середня вартість запасів за розрахунковий період</i>	Відображає швидкість обороту запасів (сировини, матеріалів, НЗВ, готової продукції на складі, товарів)
8	Тривалість одного обороту запасів (<i>Тз</i>), дні	<i>Кількість днів у періоді КОз</i>	Показує швидкість перетворення запасів з матеріальної у грошову форму
9	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, (<i>Кодз</i>)	<i>Виручка від реалізації продукції Середня вартість дебіторської заборгованості за розрахунковий період</i>	Показує число оборотів, здійснених дебіторською заборгованістю за аналізований період
10	Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (<i>Тдз</i>), дні	<i>Кількість днів у періоді КОдз</i>	Характеризує тривалість одного обороту дебіторської заборгованості
11	Коефіцієнт оборотності власного капіталу, (<i>Ковк</i>)	<i>Виручка від реалізації продукції Середня вартість власного капіталу за розрахунковий період</i>	Відображає активність використання власного капіталу
12	Тривалість одного обороту власного капіталу (<i>Твк</i>), дні	<i>Кількість днів у періоді КОВк</i>	Характеризує швидкість обороту власного капіталу
13	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, (<i>КОкз</i>)	<i>Собівартість реалізованої продукції Середня вартість кредиторської заборгованості за розрахунковий період</i>	Показник швидкості обороту кредиторської заборгованості

Продовження табл. 1.5

1	2	3	4
14	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості ($T_{кз}$), дні	<i>Кількість днів у періоді КОкз</i>	Характеризує період часу, за який підприємство покриває термінову заборгованість

Оскільки основні засоби займають значну частку активів акціонерного товариства, актуальним є аналіз показників їх руху, тобто витрат на придбання нового устаткування, та ефективності їх використання, тобто чи були понесені витрати необхідними в аналізованому періоді та чи потрібно їх здійснювати у майбутньому. Характеристику та обрахунок даних показників наведено в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Характеристика та обрахунок показників руху основних засобів [65]

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Коефіцієнт надходження	Надходження основних засобів / Первісна вартість основних засобів на кінець року	Позитивно оцінюється зростання	Частка нових основних засобів
Коефіцієнт вибуття	Вибуття основних засобів / Первісна вартість основних засобів на початок року	Позитивно оцінюється зменшення	Частка основних засобів, що вибули за рік
Коефіцієнт приросту	(Надходження основних засобів – вибуття основних засобів) / Первісна вартість основних засобів на початок року	Позитивно оцінюється зростання	На скільки зросла первісна вартість основних засобів в результаті їх руху за рік

Власне наявність нових основних засобів та продовження їх заміни не є остаточним підтвердженням того, що вони є ефективним напрямом використання фінансових ресурсів акціонерного товариства. Для цього необхідно оцінити їх віддачу використовуючи показники табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Характеристика та обрахунок показників руху основних засобів [65]

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Фондомісткість	Середньорічна вартість основних засобів / Чистий дохід	Позитивно оцінюється зменшення	Скільки потрібно витратити основних фондів на виготовлення одиниці продукції
Фондовіддача	Чистий дохід / Середньорічна вартість основних засобів	Позитивно оцінюється зростання	Скільки прибутку отримано на 1 гр. основних виробничих фондів
Рентабельність основних засобів	Чистий прибуток / Середньорічна вартість основних засобів	Позитивно оцінюється зростання	Сума валового прибутку на одну гривню основних засобів

Таблиця 1.8

Характеристика та обрахунок показників ефективності використання основних засобів [65]

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Фондомісткість	Середньорічна вартість основних засобів / Чистий дохід	Позитивно оцінюється зменшення	Скільки потрібно витратити основних фондів на виготовлення одиниці продукції
Фондовіддача	Чистий дохід / Середньорічна вартість основних засобів	Позитивно оцінюється зростання	Скільки прибутку отримано на 1 гр. основних виробничих фондів
Рентабельність основних засобів	Чистий прибуток / Середньорічна вартість основних засобів	Позитивно оцінюється зростання	Сума валового прибутку на одну гривню основних засобів

Окрім зазначених вище показників, обраховують також рентабельність за активами та пасивами. Показники, наведені в табл. 1.9 дозволяють зрозуміти яку вигоду приносить підприємству наявна структура напрямів використання фінансових ресурсів акціонерного товариства.

Таблиця 1.9

Характеристика та обрахунок показників рентабельності активів

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Рентабельність активів (інвестицій)	Чистий прибуток / Середня величина активів	Позитивно оцінюється зростання	Частка чистого прибутку, яка припадає на 1 грн вкладених активів (інвестицій)
Термін окупності активів (інвестицій)	100 % / Рентабельність активів	Позитивно оцінюється зменшення	За який період будуть компенсовані чистим прибутком кошти, інвестовані в активи
Рентабельність необоротних активів	Чистий прибуток / Середня величина необоротних активів	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожен гривню необоротних активів
Термін окупності необоротних активів	100% / Рентабельність необоротних активів	Позитивно оцінюється зменшення	За який період будуть компенсовані чистим прибутком кошти, інвестовані в необоротні активи
Рентабельність оборотних активів	Чистий прибуток / Середня величина оборотних активів	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожен гривню оборотних активів
Термін окупності оборотних активів	100 % /Рентабельність оборотних активів	Позитивно оцінюється зменшення	За який термін окупляться всі оборотні активи підприємства

Показники табл. 1.10 відображають рентабельність джерел формування фінансових ресурсів та швидкість їх окупності.

Рентабельність власного капіталу. Показує наскільки відсотків ефективно використовується власний капітал підприємства. Даний вид рентабельності формується під впливом двох чинників – чистого прибутку (чинник прямого впливу) та власного капіталу (чинник оберненого впливу). Відповідно, зростання рентабельності власного капіталу як позитивного моменту діяльності підприємства можна забезпечити за умови перевищення темпів приросту чистого

прибутку над темпами приросту власного доходу за умови рівності їх абсолютних значень 1% приросту [71].

Таблиця 1.10

Характеристика та обрахунок показників рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середня величина власного капіталу	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожен гривню власного капіталу підприємства
Термін окупності власного капіталу	100 % / Рентабельність власного капіталу	Позитивно оцінюється зменшення	Період за який буде компенсований чистим прибутком власний капітал підприємства
Рентабельність позикового капіталу	Чистий прибуток / Середня величина позикового капіталу	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожен гривню позикового капіталу
Термін окупності позикового капіталу	100% / Рентабельність позикового капіталу	Позитивно оцінюється зменшення	Термін за який окупляться всі залучені ззовні кошти

Рентабельність позикового капіталу характеризує здатність підприємства генерувати необхідний прибуток в процесі господарського використання позикового капіталу. Визначається як відношення чистого прибутку до середньої величини позикового капіталу.

Отже, для аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства обраховують два блоки показників, пов'язаних відповідно із пасивами та активами підприємства. Насамперед динаміку складу, структури та напрямів використання фінансових ресурсів.

Також для відображення стану фінансової бази підприємства використовують спеціальні показники: абсолютної та відносної фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, руху та ефективності використання основних засобів, а також рентабельності активів та пасивів акціонерного товариства.

Підсумовуючи визчезазначене, слід сказати, що фінансові ресурси є базою для функціонування фінансів, їх матеріальним втіленням, приймають грошову форму, що дає змогу виділити їх з великої кількості інших економічних категорій. Фінансова система України поєднує в собі фінансові ресурси держави та фінансові ресурси підприємств. Фінансові ресурси підприємства забезпечують функціонування економіки на мікрорівні, ефективну діяльність підприємства, його належний розвиток та задоволення потреби працюючих.

В науковій літературі дотепер відсутній єдиний підхід до визначення поняття фінансових ресурсів та їх класифікації, що суттєво впливає на встановлення їх ролі та призначення, складу, методів впливу на ефективність господарювання. Синтезувавши всі наведені вище визначення, можна представити загальне бачення цього поняття. Фінансові ресурси підприємств – це частина грошових коштів підприємства, що формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу, які акумулюються за рахунок власних, позичених та залучених коштів та перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань, здійснення витрат з метою забезпечення процесу розширеного відтворення, а також з метою одержання прибутку від здійснення виробничо-господарської діяльності.

Для аналізу ефективності використання фінансових ресурсів підприємства обраховують два блоки показників, пов'язаних відповідно із пасивами та активами підприємства. Насамперед динаміку складу, структури та напрямів використання фінансових ресурсів та спеціальні показники: абсолютної та відносної фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, руху та ефективності використання основних засобів, а також рентабельності активів та пасивів акціонерного товариства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ, СТРУКТУРИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «УКРПОШТА»

2.1. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства

На будь-якому підприємстві фінансування діяльності здійснюється відображенням у пасиві балансу.

Як вже зазначалося у попередньому розділі фінансові ресурси мають два джерела формування – власні та позикові. Не зважаючи на те, що, з точки зору витрат самофінансування є більш бажаним, підприємства зазвичай користуються позиковими коштами також. АТ «Укрпошта» не є виключенням і в його пасиві містяться власні та позикові кошти. У таблиці 2.1 відображено динаміку капіталу АТ «Укрпошта» за аналізований період.

Отже, провівши аналіз структури і динаміки власного і позикового капіталу АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік можна зробити наступні висновки.

Сукупний дохід протягом 2020 року збільшився на 2 002 118 тис.грн. до 25,32%, протягом 2021 року – збільшився на 858 161 тис.грн. до 8,66%.

У загальній структурі капіталу найбільшу частку становить позиковий капітал (у 2019 році - 67,73%, у 2020 році – 73,90%, а у 2021 році – 75,13%). Частка власного капіталу у загальній структурі капіталу дещо менша (у 2019 році – 32,27%, у 2020 році – 26,10%, а у 2021 році – 24,87%) [43].

Збільшення величини позикового капіталу відбувається за рахунок збільшення величини поточних зобов'язань (у 2020 році відбулося збільшення на 1761174 тис.грн. або на 5,12 в.п., протягом 2021 року відбулося збільшення на 257257 тис.грн., проте у питомій вазі відбулося зменшення на 3,01 в.п.).

Таблиця 2.1

Динаміка складу та структури фінансових ресурсів АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рр.

Найменування статей	2019		2020		2021		Відхилення (+,-) 2020/2019			Відхилення (+,-) 2021/2020		
	сума, тис.грн.	питома вага,%	сума, тис.грн.	питома вага,%	сума, тис.грн.	питома вага,%	Δ	%	темп зростання,%	Δ	%	темп зростання,%
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	2551675	32,27	2586049	26,10	2677889	24,87	34374	-6,17	101,35	91840	-1,23	103,55
1. Зареєстрований (пайовий) капітал	6518597	82,44	6518597	65,78	6518597	60,54	0	-16,66	100,00	0	-5,24	100,00
2. Капітал у дооцінках	-5254038	-66,44	-5254038	-53,02	-5254038	-48,79	0	13,42	100,00	0	4,23	100,00
3. Додатковий капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Всього інвестований капітал	1264559	15,99	1264559	12,76	1264559	11,74	0	-3,23	100,00	0	-1,02	100,00
4. Резервний капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1287116	16,28	1321490	13,34	1413330	13,13	34374	-2,94	102,67	91840	-0,21	106,95
Всього накопичений капітал	2551675	32,27	2586049	26,10	2677889	24,87	34374	-6,17	101,35	91840	-1,23	103,55
6. Неоплачений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
7. Вилучений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Всього капітал у розпорядженні	2551675	32,27	2586049	26,10	2677889	24,87	34374	-6,17	101,35	91840	-1,23	103,55
8. Інші резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ПОЗИКОВИЙ КАПІТАЛ	5355680	67,73	7323424	73,90	8089745	75,13	1967744	6,17	136,74	766321	1,23	110,46
1. Довгострокові зобов'язання	404864	5,12	611434	6,17	1120498	10,41	206570	1,05	151,02	509064	4,24	183,26
1.1. Довгострокові кредити банків	0	0,00	65878	0,66	612878	5,69	65878	0,66	0,00	547000	5,03	930,32
1.2. Відстрочені податкові зобов'язання	208119	2,63	201646	2,03	189105	1,76	-6473	-0,60	96,89	-12541	-0,28	93,78
1.3. Цільове фінансування	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1.4. Страхові резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1.5. Інші довгострокові зобов'язання та забезпечення	196745	2,49	343910	3,47	318515	2,96	147165	0,98	174,80	-25395	-0,51	92,62
2. Поточні зобов'язання	4950816	62,61	6711990	67,73	6969247	64,72	1761174	5,12	135,57	257257	-3,01	103,83
2.1. Короткострокові кредити банків	41939	0,53	264395	2,67	127223	1,18	222456	2,14	630,43	-137172	-1,49	48,12
2.2. Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	98902	1,25	168707	1,70	217288	2,02	69805	0,45	170,58	48581	0,32	128,80

У загальній структурі поточних зобов'язань вагоме місце займають інші поточні зобов'язання і забезпечення (у 2019 році їх частка становила 42,63%, у 2020 році – 41,30%, а у 2021 році – 34.11%). Так у 2020 році величина інших поточних зобов'язань збільшилася на 721524 тис.грн., проте у питомій вазі відбулося зменшення на 1,33 в.п., а протягом 2021 року величина інших поточних зобов'язань зменшилася на 419977 тис.грн. (у питомій вазі зменшення на 7,19 в.п.).

У структурі поточних зобов'язань спостерігається тенденція до збільшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги (протягом 2020 року величина заборгованості збільшилася на 562002 тис.грн. також збільшилася питома вага на 4,29 в.п., а протягом 2021 року величина заборгованості збільшилася на 630609 тис.грн. відповідно збільшилася питома вага на 4,97 в.п.). Це свідчить про неритмічність реалізації товарів та надання послуг, що в подальшому може призвести до серйозних фінансових труднощів і неплатежів [49].

За довгостроковими зобов'язаннями спостерігається позитивна тенденція до збільшення (у 2020 році величина довгострокових зобов'язань збільшилася на 206 570 тис.грн, також збільшилася питома вага на 1,05 в.п., протягом 2021 року величина зобов'язань збільшилася на 509 064 тис.грн та відповідно збільшилася питома вага на 4,24 в.п.). В загальній частці довгострокових зобов'язань переважають відстрочені податкові зобов'язання (у 2019 році їх величина становила 208 119 тис.грн, у 2020 році – 201 646 тис.грн., а у 2021 році – 189 105 тис.грн.). Збільшення загальної величини довгострокових зобов'язань свідчить про зростання економічного потенціалу, забезпечення короткострокової фінансової стабільності та здатність вчасно відповідати за зобов'язаннями у поточному році.

По власному капіталу спостерігається тенденція до збільшення (у 2020 році величина власного капіталу збільшилася на 34 374 тис.грн., проте у питомій вазі відбулося зменшення на 6,17 в.п., протягом 2021 року величина власного капіталу збільшилася на 91 840 тис.грн., проте у питомій вазі також відбулося

зменшення на 1,23%).

Величина інвестованого капіталу у загальній структурі власного капіталу становить однакову величину протягом досліджуваного періоду, а саме 1 264 559 тис.грн, що спричинене однаковою величиною зареєстрованого (пайового) капіталу – 6 518 597 тис.грн та капіталом у дооцінках (ефект при корпоратизації) – -5 254 038 тис.грн. До 2016 року «Укрпошта» було зареєстроване у формі державного підприємства, у 2017 році Укрпошту було зареєстровано у формі АТ, 100% акцій якого належать Україні. Перетворення підприємства було здійснено шляхом корпоратизації та реєстрації як АТ з 6 518 597 ухваленими до випуску та випущеними простими акціями номінальною вартістю 1 000 гривень за акцію. Відповідно, вплив формування статутного капіталу нової компанії було показано як ефект корпоратизації у сумі 5 254 038 тисяч гривень, як окремий резерв у власному капіталі.

Накопичений капітал у загальній структурі власного капіталу становив у 2019 році – 2 551 675 тис.грн., у 2020 році – 2 586 049 тис.грн., протягом 2021 року величина становила 2 677 889 тис.грн. Так у 2020 році величина накопиченого капіталу зросла на 1,35%, а протягом 2021 року – 3,55%. Збільшення величини накопиченого капіталу відбувається за рахунок збільшення величини нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) (у 2020 році величина нерозподіленого прибутку збільшилася на 34 374 тис.грн, проте у питомій вазі відбулося зменшення на 2,94 в.п., протягом 2021 року його величина збільшилася на 91 840 тис.грн., також відбулося зменшення у питомій вазі на 0,21%). Це свідчить про достатність коштів для інвестування на розвиток виробництва у підприємства (рис. 2.1) [54].

Загалом структура капіталу АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік є задовільною та достатньою для нормального функціонування та виконання своїх зобов'язань.

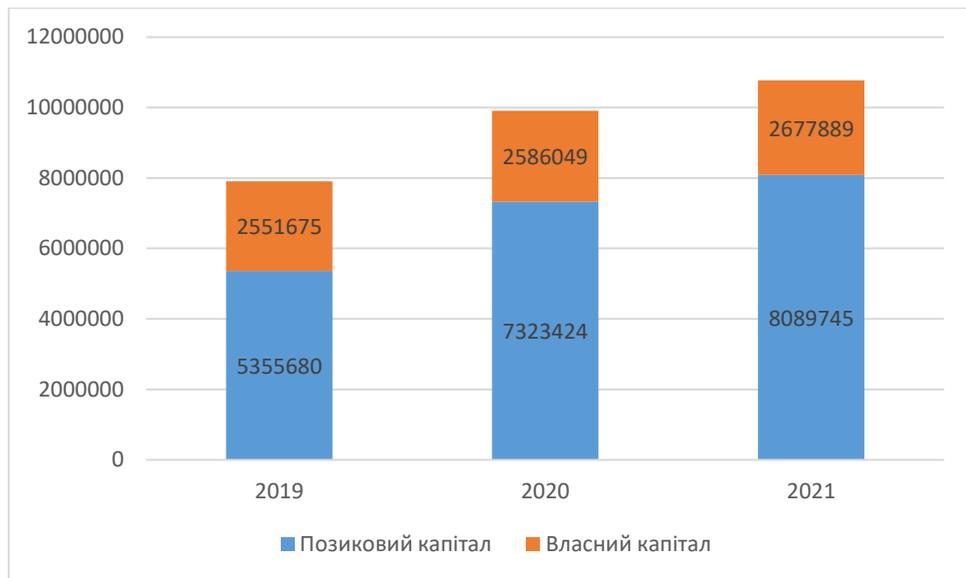

Рис. 2.1. Структура капіталу АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік

Досліджені закономірності в динаміці та структурі власного та позикового капіталу АТ «Укрпошта» зумовили певні особливості в динаміці показників фінансової стійкості.

В таблиці 2.2 відображено динаміку відносних показників фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.2

Показники фінансової стійкості та стабільності АТ «Укрпошта»
за 2019-2021 рік

№ з/п	Показники	2019	2020	2021	Темп зростання, %	
					2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7
1	Наявність власних коштів в обороті	- 1019377	- 1044627	- 1649417	102,48	157,90
2	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,37	0,32	0,35	86,30	109,33
3	Коефіцієнт автономії	0,32	0,26	0,25	80,87	95,30
4	Коефіцієнт фінансової залежності	3,10	3,83	4,02	123,65	104,93

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7
5	Коефіцієнт фінансового ризику	0,16	0,24	0,42	149,01	176,97
6	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,24	-0,21	-0,23	85,40	109,77
7	Коефіцієнт покриття запасів	-3,15	-2,36	-2,06	74,97	87,24
8	Коефіцієнт загальної заборгованості	1,94	2,60	2,60	133,77	100,27
9	Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	0,48	0,35	0,33	74,12	93,74

Провівши аналіз показників фінансової стійкості та стабільності АТ «Укрпошта», можна зробити наступні висновки.

Що стосується наявності власних коштів в обороті, то на АТ «Укрпошта» вони відсутні (у 2019 році величина цих коштів становила -1 019 377 тис.грн, у 2020 році – -1 044 627 тис.грн., а у 2021 році – -1 649 417 тис.грн.). Що свідчить про нестійке фінансове становище та банкрутство підприємства [57].

За коефіцієнтом фінансової стійкості спостерігається неоднозначна тенденція у 2020 році – до зменшення, а у 2021 році – до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,37, у 2020 році – 0,32, а у 2021 році – 0,35). Так у 2020 році показник зменшився на 13,7%, а у 2021 році збільшився на 9,33%. Значення показника не відповідає нормативному - $\geq 0,7$, що свідчить про недостатню забезпеченість активів стабільними джерелами фінансування.

За коефіцієнтом автономії спостерігається тенденція до зменшення (у 2019 році значення показника становило 0,32, у 2020 році – 0,26, а у 2021 році – 0,25). Так у 2020 році показник зменшився на 19,13% та на 4,7% у 2021 році. Значення показника не відповідає нормативному - $\geq 0,5$. Це свідчить про

недостатню питому вагу власного капіталу у загальній вартості засобів.

За коефіцієнтом фінансової залежності спостерігається негативна тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 3,10, у 2020 році – 3,83, а у 2021 році – 4,02). Так у 2020 році показник збільшився на 23,65% та на 4,93% у 2021 році. Значення показника не відповідає нормативному - ≤ 2 , що свідчить про недостатність покриття власними коштами активів, оскільки одиницю власних коштів припадає 3 одиниці активів у 2019 році, у 2020 році – 4 одиниці активів на одиницю власних коштів, протягом 2021 року – на одиницю власних коштів припадає 4 одиниці активів.

За коефіцієнтом фінансового ризику спостерігається негативна тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,16, у 2020 році – 0,24, а у 2021 році – 0,42). Так протягом 2020 року показник збільшився на 49,01% та на 76,97% у 2021 році. Значення показника відповідає нормативному – $< 0,5$. Це свідчить про здатність підприємства за рахунок власних коштів покривати свої зобов'язання [58].

За коефіцієнтом маневреності власного капіталу спостерігається негативна тенденція (у 2019 році значення показника становило – -0,24, у 2020 році – -0,21, а у 2021 році – -0,23). Так у 2020 році показник зменшився на 14,6% та збільшився на 9,77% у 2021 році. Значення показника не відповідає нормативному – $\geq 0,5$. Це свідчить про недостатність власного оборотного капіталу в обороті підприємства, що загалом є неприпустимим для діяльності АТ «Укрпошта».

За коефіцієнтом покриття запасів спостерігається негативна тенденція (у 2019 році значення показника становило -3,15, у 2020 році – -2,36, у 2021 році – -2,06). Так у 2020 році показник зменшився на 25,03% та на 12,76 у 2021 році. Це свідчить про недостатність джерел фінансування для створення виробничих та інших запасів. Одним з напрямів вирішення даної проблеми може бути докапіталізація [55].

За коефіцієнтом загальної заборгованості спостерігається негативна тенденція до збільшення, протягом аналізованого періоду значення показника становило близько 2 у 2019 році та близько 3 протягом 2020-2021 років. Значення

показника не відповідає нормативному – < 1 . Що свідчить про недостатню величину власного капіталу для покриття сум поточних зобов'язань.

За коефіцієнтом співвідношення власного і залученого капіталу спостерігається негативна тенденція до зменшення (у 2019 році значення показника становило 0,48, у 2020 році – 0,35, а у 2021 році – 0,33). Так у 2020 році показник зменшився на 25,88% та на 6,26% у 2021 році. Значення показника не відповідає нормативному – > 1 . Що свідчить майже про відсутність залежності АТ «Укрпошта» від інвесторів та кредиторів, тобто відносно збільшення фінансової стійкості підприємства (рис. 2.2).

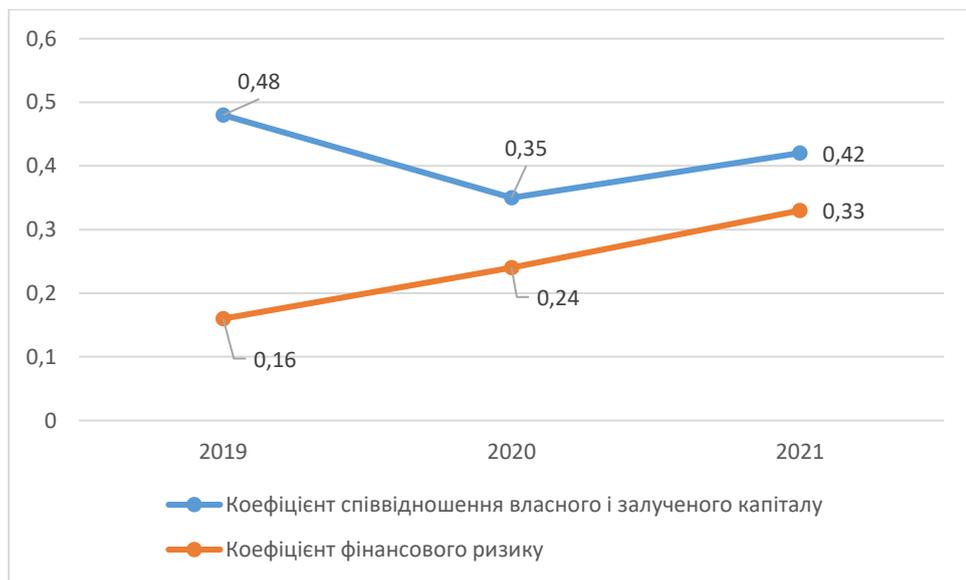

Рис. 2.2. Динаміка коефіцієнтів співвідношення власного і залученого капіталу та коефіцієнта фінансового ризику за 2019-2021 рік

Загалом провівши аналіз показників фінансової стійкості АТ «Укрпошта» можна зазначити наступне, підприємство має значну заборгованість перед своїми кредиторами, відсутність автономії, відсутність маневреності капіталу в обороті та недостатність коштів для фінансування для створення виробничих та інших запасів. І як результат АТ «Укрпошта» має достатньо нестабільну фінансову стійкість на ринку [58].

Перейдемо до аналізу ліквідності та платоспроможності. Насамперед для аналізу ліквідності підприємства необхідно визначити рівень покриття

зобов'язань його активами, термін перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань, тобто перевірити ліквідність його балансу.

Таблиця 2.3

Баланс ліквідності АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік

Актив	2019	2020	2021	Пасив	2019	2020	2021	Платіжний надлишок +,-		
								2019 рік	2020 рік	2021 рік
Група А1				Група П1						
Грошові кошти	3675137	5441207	5402628	Поточні зобов'язання Кредит. заборгован. за товари, роботи	4408345	5865225	6125681	-733208	-424018	-723053
Група А2				Група П2						
Дебіторс. заборгованість Готова продукція	439303	483682	610438	Короткострокові кредити банків	140841	433102	344511	298462	50580	265927
Група А3				Група П3						
Виробничі запаси, незаверш.виро бництво	235967	372042	446536	Довгострокові зобов'язання	806494	1025097	1619553	-570527	-653055	-1173017
Група А4				Група П4						
Необоротні активи	3556948	3612542	4308032	Власний капітал	2551675	2586049	2677889	1005273	1026493	1630143
Баланс гр.1+2+3+4	7907355	9909473	10767634	Баланс гр.1+2+3+4	7907355	9909473	10767634	-	-	-

Отже, побудувавши баланс ліквідності АТ «Укрпошта» було визначено наступні співвідношення між групами активів та пасивів:

2019 рік	2020 рік	2021 рік
$A1 \leq P1$	$A1 \leq P1$	$A1 \leq P1$
$A2 \geq P2$	$A2 \geq P2$	$A2 \geq P2$
$A3 \leq P3$	$A3 \leq P3$	$A3 \leq P3$
$A4 \geq P4$	$A4 \geq P4$	$A4 \geq P4$

Протягом досліджуваного періоду вартість високоліквідних активів не перевищує суму найбільш строківих зобов'язань, за рахунок цього не забезпечується абсолютна ліквідність балансу. В результаті чого підприємство не здатне погасити термінові поточні зобов'язання на дату складання балансу. Вартість швидколіквідних активів перевищує суму відносно строківих зобов'язань, тобто строк сплати за якими настає у найближчий час, за рахунок

цього забезпечується ліквідність балансу та платоспроможність АТ Укрпошта» у середньостроковій перспективі [43].

Вартість активів, що повільно реалізуються не перевищує суми довгострокових зобов'язань, за рахунок цього не забезпечується ліквідність балансу. В результаті чого підприємство стає неплатоспроможним у наступних періодах діяльності.

Вартість важколіквідних активів перевищує суму власного капіталу АТ «Укрпошта», за рахунок цього також не забезпечується ліквідність балансу. В результаті чого підприємство є нестійким та існує загроза банкрутства.

На основі зіставлення першої і другої групи активів та першої і другої групи пасивів можна зробити висновок про поточну ліквідність (платоспроможність), складається таке співвідношення: у 2019 році - $A1 \leq П1; A2 \geq П2$, у 2020 році - $A1 \leq П1; A2 \geq П2$, протягом 2021 року - $A1 \leq П1; A2 \geq П2$. У АТ «Укрпошта» є проблеми з погашенням найбільш строкових зобов'язань, але при цьому підприємство може погасити відносно строкові зобов'язання. Загалом АТ «Укрпошта» є неплатоспроможним підприємством, оскільки не виконується співвідношення поточної ліквідності.

Для покращення цього становища підприємству доцільно у найближчий час здійснити заходи, що спрямовані на накопичення грошових коштів та їх еквівалентів або ж змінити структуру найбільш строкових зобов'язань [56].

На основі порівняння майбутніх платежів та надходжень, тобто порівняння третьої та четвертої групи активів та третьої і четвертої групи пасивів, можна зробити висновок про перспективну ліквідність. Протягом аналізованого періоду складається таке співвідношення: у 2019 році - $A3 \leq П3; A4 \geq П4$, у 2020 році – $A3 \leq П3; A4 \geq П4$, протягом 2021 року - $A3 \leq П3; A4 \geq П4$. У АТ «Укрпошта» існують проблеми з погашенням довгострокових зобов'язань, як результат підприємство є неплатоспроможним. Також перевищення суми важколіквідних активів над власним капіталом характеризує достатньо низьку стійкість підприємства та платоспроможність.

Загалом АТ «Укрпошта» є фінансово нестійким підприємством і за всі

аналізовані періоди неплатоспроможним, тобто відсутня як поточна так і перспективна ліквідність, баланс цього підприємства не ліквідний, існує висока загроза банкрутства.

Кожна частина оборотного капіталу підприємства, має власну ліквідність, тобто здатністю перетворюватися за визначений термін у грошову форму, при відношенні до суми короткострокових зобов'язань показує, яку частку короткострокових зобов'язань підприємство «покриє» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Показники ліквідності та платоспроможності АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік

Показники	2019	2020	2021	Темп зростання,%	
				2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6
1. Показники ліквідності					
1.1. Власний оборотний капітал, тис. грн	-614513,00	-531852,00	-604562,00	86,55	113,67
1.2. Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття), грн/грн	0,96	1,00	1,00	104,55	99,86
1.3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,90	0,94	0,93	104,01	98,79
1.4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,81	0,86	0,84	106,94	96,65
1.5. Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей, грн/грн	0,05	0,06	0,07	113,88	116,83
1.6. Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	0,10	0,08	0,09	79,53	122,85
2. Показники платоспроможності					
2.1. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами, грн/грн	-0,14	-0,09	-0,09	60,73	110,38
2.2. Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,48	1,35	1,33	91,65	98,37
2.3. Коефіцієнт фінансового лівериджу	0,16	0,24	0,42	149,01	176,97
2.4. Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності, грн/грн	0,42	0,51	0,50	122,42	97,66
2.5. Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі й дебіторської заборгованості, грн/грн	0,28	0,47	0,65	164,34	138,36
2.6. Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами, грн/грн	-0,40	-0,40	-0,62	101,11	152,48

Провівши аналіз показників ліквідності та платоспроможності АТ «Укрпошта» можна зробити наступні висновки.

Проаналізувавши показники ліквідності АТ «Укрпошта» можна зазначити наступне.

Величина власного оборотного капіталу протягом аналізованого періоду становила у 2019 році -614513 тис.грн, у 2020 році – -531852 тис.грн., протягом 2021 року – -604562 тис.грн. Протягом 2020 року величина власного оборотного капіталу зменшилася на 13,45% та збільшилася на 13,67% у 2021 році. Від’ємне значення величини власного оборотного капіталу свідчить про те, що у АТ «Укрпошта» недостатньо коштів для забезпечення постійної та безперервної діяльності за рахунок власних фінансових ресурсів. Як результат на підприємстві існує ризик втрати ліквідності та погіршення фінансової стійкості. Для покращення цього становища підприємству необхідно залучати додаткові кошти на постійній основі [56].

За загальним коефіцієнтом ліквідності спостерігається тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,96 грн/грн, протягом 2020-2021 років – 1 грн/грн). Так у 2020 році показник збільшився на 4,55%. Значення показника не відповідає нормативному значенню - ≥ 2 . Це свідчить про не покриття поточними активами короткострокових зобов’язань, тобто відсутня загальна ліквідність підприємства.

За коефіцієнтом швидкої ліквідності спостерігається неоднозначна тенденція (у 2019 році значення показника становило 0,90 грн/грн, у 2020 році – 0,94 грн/грн, а у 2021 році – 0,93 грн/грн). Так у 2020 році показник збільшився на 4,01%, а у 2021 році зменшився на 1,21%. Значення показника відповідає нормативному - $\geq 0,8$. Це свідчить про здатність підприємства погасити короткострокові зобов’язання, строк сплати яких настає найближчим часом, за рахунок наявних коштів та можливих надходжень [55].

За коефіцієнтом абсолютної ліквідності спостерігається неоднозначна тенденція (у 2019 році значення показника становило 0,81 грн/грн, у 2020 році – 0,86 грн/грн, а у 2021 році – 0,84 грн/грн). Так у 2020 році показник збільшився

на 6,94%, а протягом 2021 року зменшився на 3,35%. Значення показника значно перевищує нормативне - $\geq 0,2$. Це свідчить про те, що можливо на підприємстві існують проблеми та застосовується неефективна стратегія управління фінансовими ресурсами. Оскільки значення вище нормативного, підприємство може вкласти частину коштів (вище норми) у виробничо-збутову діяльність або фінансові інвестиції.

За коефіцієнтом ліквідності товарно-матеріальних цінностей спостерігається тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,05 грн/грн, у 2020 році – 0,06 грн/грн, у 2021 році – 0,07 грн/грн). Так у 2020 році значення показника збільшилося на 13,88% та на 16,83% у 2021 році, що свідчить про відносне покриття поточних зобов'язань запасами. За коефіцієнтом ліквідності дебіторської заборгованості спостерігається неоднозначна тенденція (у 2019 році значення показника становило 0,10 грн/грн, у 2020 році – 0,08 грн/грн, протягом 2021 року – 0,09 грн/грн). Так у 2020 році показник зменшився на 20,47% та збільшився на 22,85% у 2021 році. Це свідчить про те, що найкраще короткострокові зобов'язання погашаються у 2019 році за рахунок очікуваних надходжень від дебіторів і дещо гірше у 2020 та 2021 році (рис. 2.3).

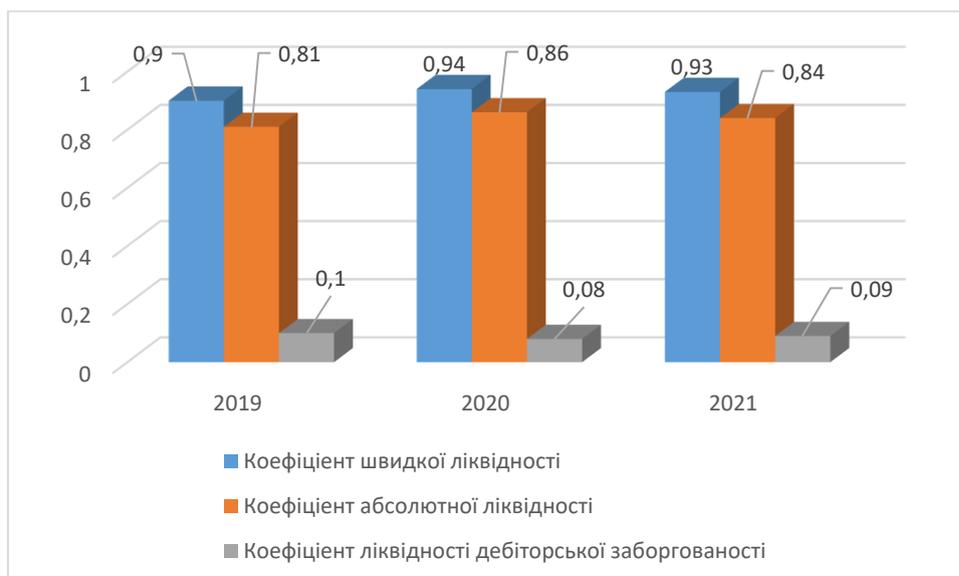

Рис. 2.3. Динаміка коефіцієнтів ліквідності АТ «Укрпошта» за 2019-2021

рік

За коефіцієнтом забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами негативна тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило -0,14 грн/грн, у 2020 році та 2021 році – -0,09 грн/грн). Так у 2020 році показник зменшився на 39,27% та збільшився на 10,38% у 2021 році. Значення коефіцієнта має бути не нижчим 0,5. Від’ємне значення цього коефіцієнта свідчить про низьку забезпеченість власними коштами оборотних активів, тобто про недостатню кількість власних коштів.

За коефіцієнтом загальної платоспроможності спостерігається тенденція до зменшення (у 2019 році значення показника становило 1,48 грн/грн, у 2020 році – 1,35 грн/грн, протягом 2021 року – 1,33 грн/грн). Так у 2020 році показник зменшився на 8,35% та на 1,63% у 2021 році. Це свідчить про здатність підприємства покривати всі свої зобов’язання наявними активами, відносно найкраще покриття зобов’язань власними активами у 2019 році [49].

За коефіцієнтом довготермінової платоспроможності (коефіцієнт фінансового левериджу) спостерігається негативна тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,16 грн/грн, у 2020 році – 0,24 грн/грн, а у 2021 році – 0,42 грн/грн). Так у 2020 році показник збільшився на 49,01% та на 76,97% у 2021 році. Збільшення цього показника є ризиковим для підприємства, оскільки виникає загроза невчасного погашення довготермінових позик (рис. 2.4).

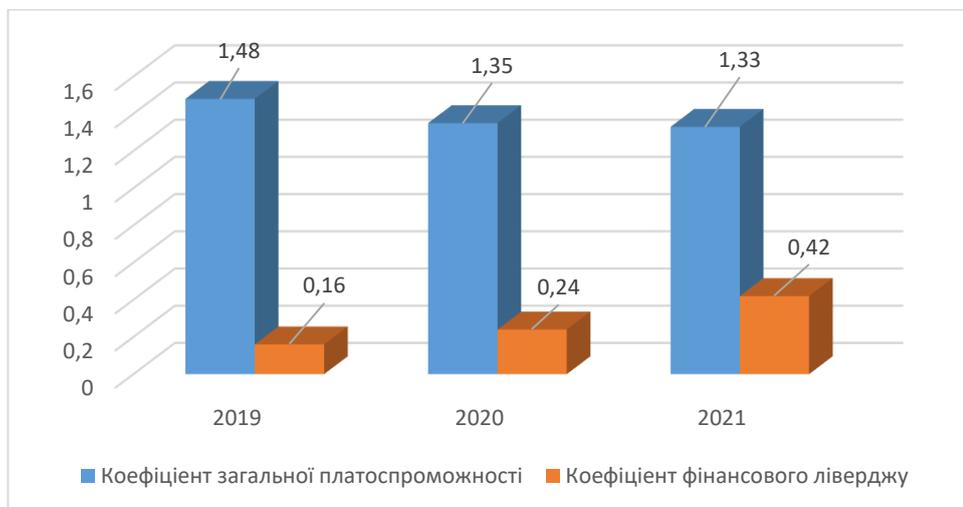

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнтів загальної платоспроможності та фінансового левериджу АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік

За коефіцієнтом відновлення платоспроможності спостерігається тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,42 грн/грн, у 2020 році – 0,51 грн/грн, а у 2021 році – 0,50 грн/грн). Так у 2020 році показник збільшився на 22,42% та зменшився на 2,34% у 2021 році. Коефіцієнт повинен перевищувати 1 для того щоб протягом 6 місяців відновити свою платоспроможність. На АТ «Укрпошта» значення цього коефіцієнта не перевищує 1, що свідчить про відсутність відновлення платоспроможності протягом 6 місяців та може призвести до банкрутства.

За часткою кредиторської заборгованості у власному капіталу й дебіторської заборгованості спостерігається негативна тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,28 грн/грн, у 2021 році – 0,47 грн/грн, а у 2021 році – 0,65 грн/грн). Так у 2020 році показник збільшився на 64,34% та на 38,36% у 2021 році. Збільшення цього показника є негативним для підприємства, оскільки власний капітал у більшій частині формується за рахунок запозичених коштів [54].

За коефіцієнтом співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами спостерігається наступна тенденція (у 2019 році та 2020 році значення показника становило -0,40 грн/грн, а у 2021 році – -0,62 грн/грн). Так у 2020 році показник збільшився на 1,11% та на 52,48% у 2021 році. Це свідчить про зменшення чистих оборотних активів у порівнянні з всією сукупністю чистих активів.

В цілому за всіма розрахованими показниками можна зробити наступні висновки. АТ «Укрпошта» має від'ємну величину власного оборотного капіталу, ліквідним є тільки при погашенні короткострокових зобов'язань, строк сплати яких настає найближчим часом, за всіма іншими показниками ліквідності підприємство неліквідне. За показниками платоспроможності АТ «Укрпошта» спостерігається відносне покриття своїх зобов'язань активами (коефіцієнт загальної платоспроможності), за всіма іншими показниками підприємство є неплатоспроможним. Можливість відновлення платоспроможності протягом 6 місяців відсутня, підприємство знаходиться на межі банкрутства [49].

2.2. Діюча практика використання фінансових ресурсів підприємства

Для здійснення господарської діяльності АТ «Укрпошта» маємо у своєму розпорядженні визначене майно, що належить йому на правах власності або володіння. Все майно, яким володіє підприємство і яке відображене в його балансі, є активами даного підприємства.

Активи є економічними ресурсами підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються у господарській діяльності з метою одержання прибутку.

Використання фінансових ресурсів акціонерного товариства взагалі та ефективності конкретних його напрямів є ключовим моментом функціонування підприємства, адже саме з цією метою воно їх формує. Важливим є визначення тих елементів активу балансу, на які витрачається найбільша сума коштів та перевірка ефективності такого розподілу. Для цього розглянемо динаміку складу та структури розділів активу балансу АТ «Укрпошта» за 2019-2021 роки, що наведена в табл. 2.5 [49].

Отже, за результатами агрегованого балансу можна зробити висновки щодо динаміки основних складових майнового стану підприємства. Виявлено тенденцію до збільшення валюти балансу, яка за 2020 рік збільшилася на 2 002 118 тис.грн. у порівнянні з попереднім звітним періодом 2019 року, а за 2021 рік - на 858 161 тис.грн. Поступове збільшення загальної величини валюти балансу, свідчить про розширення виробничо-господарської діяльності та зростання виробничих можливостей підприємства, за рахунок впливу цих факторів відбувається додаткове залучення капіталу. Проте, незважаючи на позитивні зміни, необхідно враховувати вплив фактора інфляції, проведення дооцінки чи індексації активів тощо. Значною мірою збільшення валюти балансу відбувається за рахунок зростання оборотних активів, які збільшилися у 2020 році на 1 843 835 тис.грн., а у 2021 році – на 184 547 тис.грн. (рис. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка складу та структури напрямів використання фінансових ресурсів АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рр.

Актив	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) 2020/2019		Темп зростання 2020/2019, %	Відхилення (+,-) 2021/2020		Темп зростання 2021/2020, %
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %		в сумі, тис. грн.	в питомійвазі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Необоротні активи (1095)	3 571 052	45,16	3 630 676	36,64	4 327 306	40,19	59 624	-8,52	101,67	696 630	3,55	119,19
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи (1000+...+1020)	3 556 948	44,98	3 612 542	36,46	4 308 032	40,01	55 594	-8,53	101,56	695 490	3,55	119,25
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції (1030+1035)	13 816	0,17	17 925	0,18	19 078	0,18	4 109	0,01	129,74	1 153	0,00	106,43
1.3. Відстрочені податкові активи (1045)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1.4. Інші необоротні активи і довгострокова дебіторська заборгованість (1040+1090)	288	0,00	209	0,00	196	0,00	-79	0,00	72,57	-13	0,00	93,78
2. Оборотні активи (1195)	4 336 303	54,84	6 180 138	62,37	6 364 685	59,11	1 843 835	7,53	142,52	184 547	-3,26	102,99
2.1. Запаси (1100+1110)	195 381	2,47	225 554	2,28	293 899	2,73	30 173	-0,19	115,44	68 345	0,45	130,30
2.2. Дебіторська заборгованість (1120+1125+1155)	439 303	5,56	483 682	4,88	610 438	5,67	44 379	-0,67	110,10	126 756	0,79	126,21
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти (1160+1165)	3 675 137	46,48	5 441 207	54,91	5 402 628	50,17	1 766 070	8,43	148,05	-38 579	-4,73	99,29
2.4. Витрати майбутніх періодів (1170)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2.5. Інші оборотні активи (1180+1190)	26 482	0,33	29 695	0,30	57 720	0,54	3 213	-0,04	112,13	28 025	0,24	194,38
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (1200)	0	0,00	98 659	1,00	75 643	0,70	98 659	1,00	0,00	-23 016	-0,29	76,67
Всього майна (1300)	7 907 355	100,00	9 909 473	100,00	10 767 634	100,00	2 002 118	-	125,32	858 161	-	108,66

Продовження таблиці 2.5

Пасив	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) 2020/2019		Темп зростання 2020/2019, %	Відхилення (+,-) 2021/2020		Темп зростання 2021/2020, %
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %		в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Власний капітал (1495)	2 551 675	32,27	2 586 049	26,10	2 677 889	24,87	34 374	-6,17	101,35	91 840	-1,23	103,55
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	404 864	5,12	611 434	6,17	1 120 498	10,41	206 570	1,05	151,02	509 064	4,24	183,26
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	4 950 816	62,61	6 711 990	67,73	6 969 247	64,72	1 761 174	5,12	135,57	257 257	-3,01	103,83
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	41 939	0,53	264 395	2,67	127 223	1,18	222 456	2,14	630,43	-137 172	-1,49	48,12
3.2. Кредиторська заборгованість (1605+...+1650)	1 135 950	14,37	1 941 111	19,59	2 670 125	24,80	805 161	5,22	170,88	729 014	5,21	137,56
3.3. Інші поточні зобов'язання (1660+...+1690)	3 772 927	47,71	4 506 484	45,48	4 171 899	38,74	733 557	-2,24	119,44	-334 585	-6,73	92,58
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (1700)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
5. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду (1800)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Всього капіталу (1900)	7 907 355	100,00	9 909 473	100,00	10 767 634	100,00	2 002 118	-	125,32	858 161	-	108,66

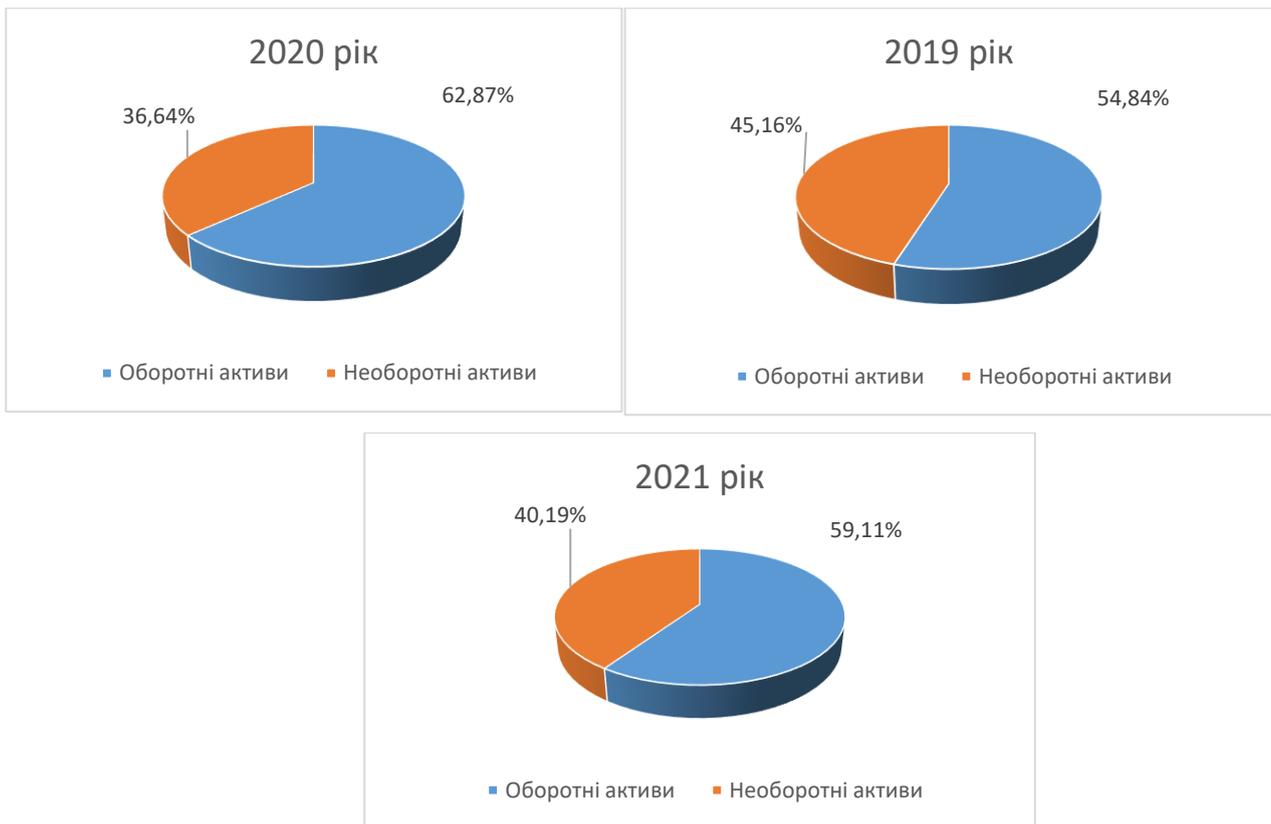

Рис. 2.5. Динаміка структури фінансових ресурсів АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рр.

За всі аналізовані періоди частка оборотних активів у порівнянні з необоротними займає вагоме місце у загальному обсязі валюти балансу, що свідчить про формування достатньої величини мобільної структури майна, а також безпосередньо сприяє прискоренню оборотності загальних (сукупних) активів підприємства. Значну частку в загальній величині оборотних активів становлять грошові кошти та їх еквіваленти. Їх питома вага в структурі майна у 2019 році становила 46,48%, у 2020 році – 54,19%, а у 2021 році – 50,17%. (рис.2.6). Значна величина питомої ваги грошових коштів та їх еквівалентів свідчить про збільшення загального рівня ліквідності активів та зростання платоспроможності підприємства. Проте, також слід зазначити, що надмірне зростання грошових залишків на рахунках підприємства може призводити до недоотримання додаткових потенційних доходів [54].

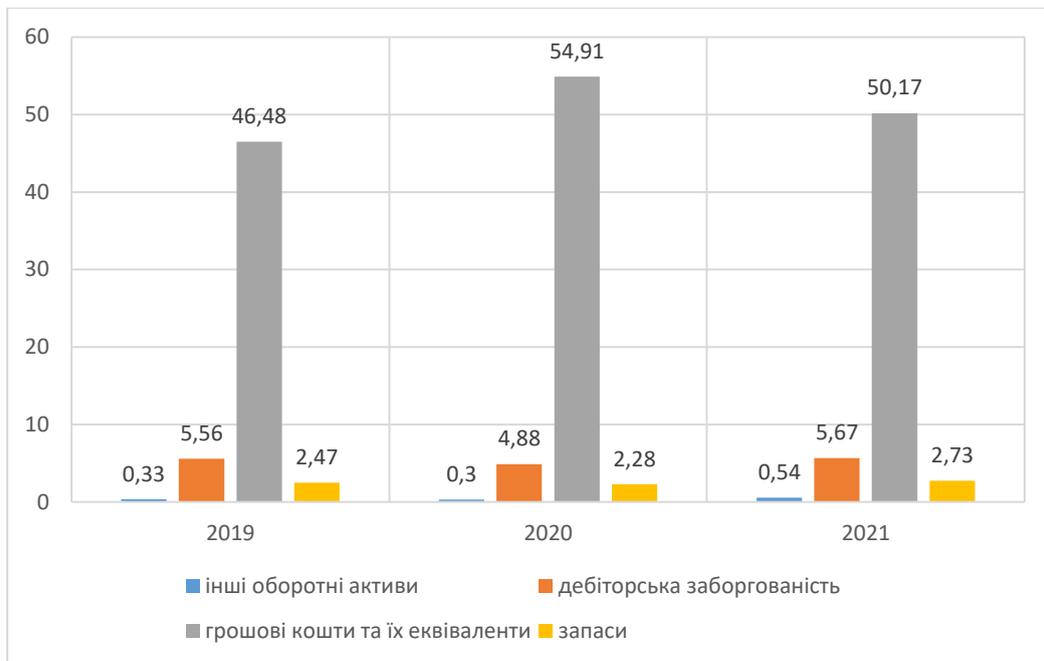

Рис. 2.6. Структура оборотних активів АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік

Що стосується величини необоротних активів, то їх питома вага у загальній структурі активу у 2019 році становила 45,16%. У 2020 році відбулося зменшення загальної величини необоротних активів на 59 624 тис.грн. до 36,64% у структурі майна, а у 2021 році – відбулося збільшення на 696 630 тис.грн. до 40,19% у структурі майна. Зважаючи на отримані результати, можна дійти до висновку, що на АТ «Укрпошта» сформована «легка» структура активів лише у 2020 році (бо питома вага необоротних активів становила менше 40%). У 2019 та 2021 році сформована «важка» структура активів (питома вага необоротних активів становила більше 40%).

Актив балансу представлений виробничим потенціалом, що безпосередньо забезпечує стабільне здійснення основної (операційної) діяльності підприємства, та активами, які відповідають за нормалізоване здійснення інвестиційної та фінансової діяльності. Зазначені види діяльності тісно між собою пов'язані. В ході аналізу агрегованого балансу відносно активів підприємства відбувається значне їх збільшення і більша частка такого зростання забезпечується за рахунок оборотних активів. Так у 2019 році частка оборотних активів становила 54,84%,

2020 році – 62,37%, а у 2021 році – 59,11% (рис.2.7) [58].

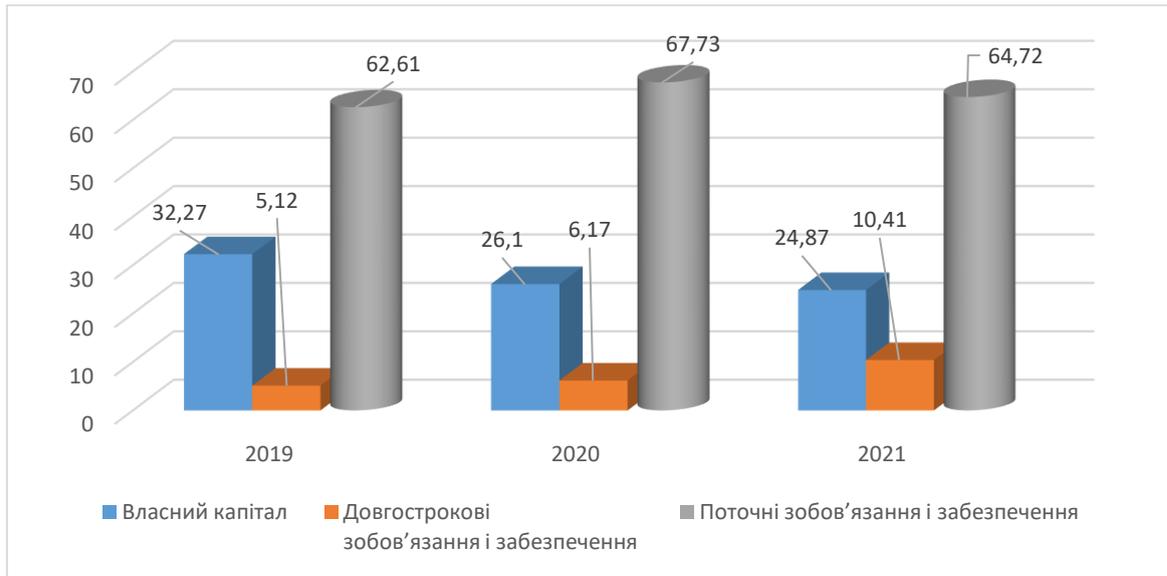

Рис. 2.7. Структура пасиву балансу АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік

За аналізований період спостерігається тенденція до збільшення частки власного капіталу у загальній структурі пасиву. Так у 2020 році величина власного капіталу збільшилася на 34 374 тис.грн., проте у питомій вазі відбулося зменшення цієї статті балансу на 6,17 в.п., а протягом 2021 року величина власного капіталу збільшилася на 91 840 тис.грн. (зменшення на 1,23 в.п. у структурі пасиву). Зменшення частки власного капіталу у загальній структурі пасиву за аналізовані періоди, може свідчити про порушення захисної функції підприємства та потенційну нездатність покривати свої зобов'язання [49].

Динаміка за довгостроковими зобов'язаннями і забезпеченнями є позитивною, оскільки у 2020 році відбулося збільшення їх величини на 206 570 тис.грн. та на 1,05 в.п., у 2021 році – на 509 064 тис.грн. та на 4,24 в.п. у структурі пасиву. Незначне збільшення частки довгострокових зобов'язань і забезпечень свідчить про те, що у підприємства є додаткові джерела фінансування. Але з іншого боку позитивна динаміка може стати негативною, з розгляду того, що надмірне збільшення довгострокових зобов'язань підвищує рівень можливого банкрутства.

Поточні зобов'язання та забезпечення становлять найбільшу частку у загальній структурі пасиву балансу АТ «Укрпошта» і складають більше 60%. У

загальній структурі поточних зобов'язань вагоме місце займають інші поточні зобов'язання, до яких входять нарахування та інші забезпечення, доходи майбутніх періодів (у 2019 році їх частка становила 47,71%, у 2020 році – 45,48%, а у 2021 році – 38,74%). Так у 2020 році величина інших поточних зобов'язань збільшилася на 733 557 тис.грн., проте у питомій вазі відбулося зменшення на 2,24 в.п., а протягом 2021 року величина інших поточних зобов'язань зменшилася на 334 585 тис.грн. (зменшення на 6,73 в.п. у структурі пасиву). Простежується суттєве зростання довгострокових зобов'язань і забезпечень (на 509 064 тис.грн.), що свідчить про залучення додаткових коштів.

Загалом за результатами аналізу агрегованого балансу АТ «Укрпошта» можна зазначити наступне, що структура майна є задовільною для цього підприємства, оскільки збільшення загальної валюти балансу забезпечене зростання оборотних активів у 2020 році на 142,52% та у 2021 році - на 102,99%, також збільшенням необоротних активів у 2020 році на 101,67% та у 2021 році - на 119,19%. Аналізуючи пасиви АТ «Укрпошта», варто зазначити, що за весь аналізований період відбулося збільшення фінансових ресурсів на 2 860 279 тис.грн. Проте у 2020 році відбулося зменшення частки власного капіталу на 6,17 в.п. у загальній структурі капіталу АТ «Укрпошта», а у 2021 – на 1,23 в.п. В цілому, фінансовий стан АТ «Укрпошта» є задовільним, оскільки в балансі відсутні «хворі» статті, збільшується валюта балансу на кінець звітного періоду, відсутні різку зміни у значеннях по окремих статтям балансу, збільшується частка оборотних активів за період 2019-2020 року, що сприяє прискоренню обігу оборотних активів, але за період 2020-2021 року частка оборотних активів зменшується [43].

Значну частку у майні підприємства становлять необоротні активи - сукупність матеріально-фінансових ресурсів, що використовуються в його господарській діяльності у своїй натуральній формі тривалий час (більше року) і мають значну вартість окремого об'єкта, а також довгострокове відчуження майна в підприємницьку діяльність інших суб'єктів господарювання.

Основні фонди – важлива складова необоротних активів. Ця частина засобів виробництва діє у процесі виробництва протягом тривалого періоду часу, зберігаючи при цьому впродовж усього періоду натурально-речовинну форму і переносить свою вартість на продукцію по частинах у міру зносу у вигляді амортизаційних відрахувань. Для забезпечення відтворення основних виробничих фондів важливе значення має вивчення їхнього стану та використання. Оцінка стану та ефективності використання основних засобів є важливим етапом аналізу, тому що за рахунок визначення наступних показників можна виявити та визначити шляхи підвищення ефективної діяльності підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Показники оцінки основних фондів АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік

Показники	2019	2020	2021	Темп зростання,%	
				2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6
1. Показники оцінки забезпеченості підприємства основними фондами					
1.1. Фондомісткість	0,43	0,37	0,34	87,39	92,24
1.2. Фондоозброєність	51,13	53,64	62,01	104,91	115,61
1.3. Коефіцієнт вартості основних фондів в активах підприємства	0,42	0,34	0,36	82,33	103,37
2. Показники оцінки стану основних фондів					
2.1. Коефіцієнт зносу	0,35	0,37	0,38	106,06	102,61
2.2. Коефіцієнт придатності	0,65	0,63	0,62	96,77	98,48
2.3. Коефіцієнт оновлення	0,02	0,11	0,19	523,84	172,05
2.4. Коефіцієнт вибуття	0,01	0,05	0,04	638,49	74,15
2.5. Коефіцієнт приросту основних засобів (КПОЗ)	0,01	0,06	0,16	455,97	253,21
3. Показники оцінки ефективності використання основних фондів					
3.1. Фондовіддача, грн.	2,35	2,69	2,92	114,43	108,41
3.2. Рентабельність, %	15,18	5,44	5,26	35,86	96,64
3.3. Інтегральний показник економічної ефективності	5,98	3,83	3,92	64,06	102,36

Отже, за результатами аналізу показників основних фондів АТ «Укрпошта» можна зробити наступні висновки. Показники оцінки забезпеченості підприємства основними фондами, можна охарактеризувати наступним чином.

За показником фондомісткості спостерігається позитивна тенденція до зниження на 12,61% у 2020 році та на 7,76% у 2021 році (у 2019 році значення показника становило 0,43, у 2020 році – 0,37, а у 2021 році – 0,34), що свідчить про збільшення загальної величини основних засобів та їх ефективне використання [55].

За показником фондоозброєності спостерігається тенденція до збільшення, оскільки показник збільшився у 2020 році на 4,91% та на 15,61% у 2021 році (у 2019 році значення показника становило 51,13, у 2020 році – 53,64, а у 2022 році – 62,01), що свідчить про зменшення чисельності працівників та збільшення загальної величини основних засобів.

За показником коефіцієнта вартості основних фондів в активах підприємства протягом всього аналізованого періоду спостерігається не відповідність нормативному значенню 0,5 (у 2019 році значення коефіцієнта становить 0,42, у 2020 році – 0,34, а у 2021 році – 0,36), що свідчить про недостатній виробничий потенціал підприємства. Так у 2020 році відбулося зменшення показника на 17,67%, а у 2021 році – відбулося збільшення на 3,37%.

Показники оцінки стану основних фондів АТ «Укрпошта» можна охарактеризувати наступним чином.

За показником коефіцієнту зносу спостерігається відповідність нормативному значенню – менше 0,5 (у 2019 році значення показника становило 0,35, у 2020 році – 0,37, а у 2021 році – 0,38). Проте збільшення показника у 2020 році на 6,06% та на 2,61% у 2021 році, свідчить про зменшення частки вартості основних засобів, що були списані на витрати виробництва у попередніх періодах.

За показником коефіцієнту придатності спостерігається відповідність нормативному значенню 0,5 (у 2019 році значення показника становило 0,65, у

2020 році – 0,63, а у 2021 році – 0,62), що свідчить про нормальну роботу підприємства. Проте зменшення показника у 2020 році на 3,23% та у 2021 році на 1,52%, свідчить про збільшення частки не перенесеної на створюваний продукт вартості [58].

За показником коефіцієнту оновлення спостерігається позитивна тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,02, у 2020 році – 0,11, а у 2021 році – 0,19), яка забезпечена за рахунок зростання показника фондівдачі. Так у 2020 році збільшення показника коефіцієнту оновлення становило 423,84% та у 2021 році – 72,05%. Це свідчить про достатньо інтенсивне введення в дію нових основних засобів.

За показником коефіцієнту вибуття спостерігається відносно позитивна тенденція (у 2019 році значення показника становило 0,01, у 2020 році – 0,05, а у 2021 році – 0,04). Так у 2020 році показник збільшився на 538,49%, а у 2021 році зменшився на 25,85%, що свідчить про достатньо інтенсивне вибуття основних засобів зі сфери виробництва у 2019-2020 році та про недостатню інтенсивність вибуття у 2020-2021 році.

За показником коефіцієнту приросту основних засобів спостерігається позитивна тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 0,01, у 2020 році – 0,06, а у 2021 році – 0,16). Так у 2020 році показник збільшився на 355,97% та у 2021 році – 153,21%. Це свідчить про достатньо великий приріст величини основних засобів за аналізований період [43].

Основними показниками в ході оцінки основних фондів АТ «Укрпошта» виступають показники ефективності використання основних фондів.

За показником фондівдачі спостерігається позитивна тенденція до збільшення (у 2019 році значення показника становило 2,35, у 2020 році – 2,69, а у 2021 році – 2,92). Так у 2020 році показник збільшився на 14,43% та у 2021 році – на 8,41%, що свідчить про підвищення економічної ефективності використання основних виробничих фондів.

За показником рентабельності спостерігається негативна тенденція до зменшення (у 2019 році значення показника становило 15,18%, у 2020 році –

5,44%, а у 2021 році – 5,26%). Так у 2020 році показник зменшився на 64,14% та на 3,36%). Це свідчить про зменшення прибутку, що припадає на одиницю основних засобів підприємства.

За інтегральним показником економічної ефективності спостерігається зменшення показника у 2020 році та його збільшення у 2021 році (у 2019 році значення показника становило 5,98, у 2020 році – 3,83, а у 2021 році – 3,92). Так у 2020 році показник зменшився на 35,94% та збільшився у 2021 році на 2,36%, що свідчить про необхідність залучення наявних резервів основних фондів у 2020 році та про позитивні зрушення у використанні основних виробничих фондів у 2021 році (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Показники оцінки ефективності використання основних фондів АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рік

В цілому аналіз стану та ефективності використання основних фондів підприємства засвідчив, що показники оцінки основних фондів знаходяться у відносно нормальних межах та відповідають нормативним значенням, але враховуючи показники ефективності використання основних фондів, то АТ «Укрпошта» недостатньо ефективно використовує свої основні фонди, що свідчить про необхідність залучення додаткових резервів основних фондів.

У складі майна підприємства, крім необоротних активів є також і оборотні

активи, що безпосередньо забезпечують безперервність виробництва. Оборотні активи – це активи, що за умови нормальної господарської діяльності підприємства змінюють свою матеріально-речову форму за відносно короткий строк, а саме упродовж одного операційного циклу або 12 місяців з дати балансу, і переносять свою вартість повністю на виготовлену продукцію. До складу оборотних активів входять: запаси (склад), дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та інші оборотні активи [57].

Ефективність використання оборотних активів на підприємстві має важливе значення, оскільки справляє значний вплив на загальну ефективність всієї сукупності засобів, залучених підприємством. Ефективність використання оборотних коштів не можна виміряти за допомогою одного показника. Для оцінки ефективності використання оборотних коштів необхідно розрахувати ряд показників для того, щоб дати повну та якісну оцінку оборотних активів підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Показники ефективності використання оборотних активів АТ «Укрпошта»
за 2019-2021 рік

№ з/п	Показники	2019	2020	2021	Темп зростання,%	
					2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7
1	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (поточних активів) (КООА)	1,79	1,49	1,76	82,84	118,24
2	Коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань (КОПЗ)	1,57	1,37	1,60	87,08	117,28
3	Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації (К В) ОЗ	39,81	40,71	38,05	102,27	93,46
4	Коефіцієнт оборотності виробничих запасів (Ковз) *Товз	62,96	56,98	48,25	90,52	84,67
5	Коефіцієнт оборотності готової продукції (КОГП) *ТОГП	923,51	797,22	0	86,33	0,00
6	Коефіцієнт оборотності грошових засобів (КОГЗ) *ТОГЗ	2,00	1,60	2,79	79,92	174,19
7	Коефіцієнт відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість (Квідв.)	0,10	0,08	0,10	79,37	119,27
8	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (КОДЗ)	17,70	18,48	18,32	104,36	99,14

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7
9	Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості, днів (ТОДЗ)	20,33	19,48	19,65	95,82	100,87
10	Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості (КПДЗ)	0,05	0,10	0,09	177,62	95,10
11	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (КОКЗ)	6,85	4,73	4,15	69,10	87,80
12	Рентабельність оборотних активів (Р)	11,57	3,00	3,17	25,96	105,40
13	Інтегральний показник ефективності оборотних активів	4,56	2,11	2,36	46,67	114,29

Провівши аналіз показників ефективності використання оборотних активів підприємства, можна зробити наступні висновки.

За коефіцієнтом оборотності оборотних активів спостерігається неоднозначна тенденція у 2020 році – до зменшення, а у 2021 році – до збільшення (у 2019 році значення показника становило 1,79 об/рік, у 2020 році – 1,49 об/рік, а у 2021 році – 1,76 об/рік). Так у 2020 році показник зменшився на 17,16%, а у 2021 році збільшився на 18,24%. Це свідчить про більш ефективне використання оборотного капіталу протягом 2021 року.

За коефіцієнтом оборотності поточних зобов'язань спостерігається тенденція до зменшення у 2020 році та у 2021 році – до збільшення (у 2019 році значення показника становило 1,57 об/рік, у 2020 році – 1,37 об/рік, а у 2021 році – 1,60 об/рік). Так у 2020 році показник зменшився на 12,62% та збільшився на 17,28% у 2021 році. Це свідчить про достатність виручки від реалізації на покриття поточних зобов'язань АТ «Укрпошта» (рис. 2.9).

За коефіцієнтом оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації спостерігається тенденція до збільшення у 2020 році та до зменшення у 2021 році (у 2019 році значення показника становило 39,81 об/рік, у 2020 році 40,71 об/рік, а у 2021 році – 38,05 об/рік). Так у 2020 році показник більшовся на 2,27% та зменшився на 6,54% у 2021 році. Це свідчить про те, що у 2019 році на 1 грн. засобів інвестованих у запаси припадає 39,81 грн. виручки від реалізації, у 2020 році – 40,71 грн., у 2021 році – 38,05 грн [49].

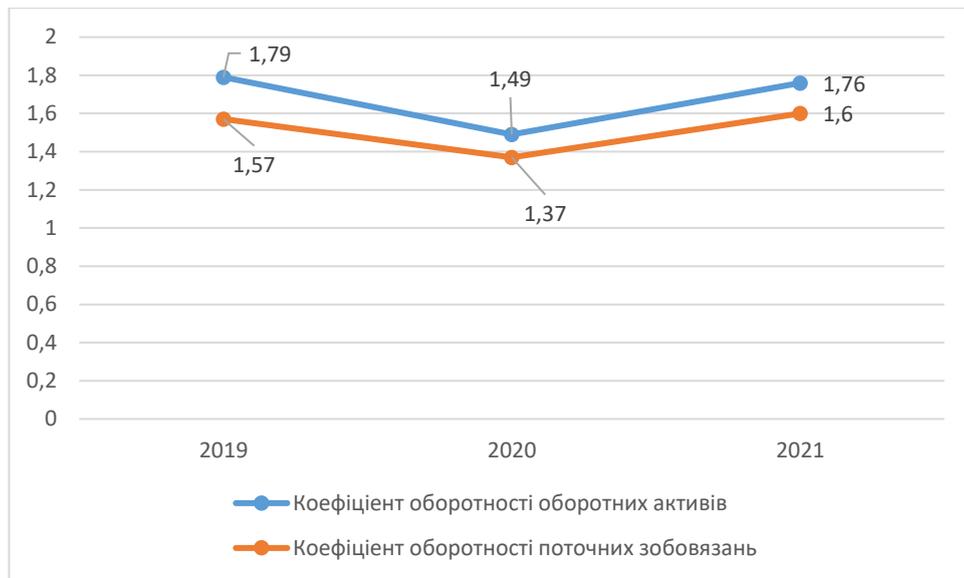

Рис. 2.9. Динаміка коефіцієнтів оборотності оборотних активів та поточних зобов'язань за 2019-2021 рік

За коефіцієнтом оборотності виробничих запасів спостерігається тенденція до зменшення (у 2019 році значення показника становило 62,96, у 2020 році – 56,98, а у 2021 році – 48,25). Так у 2020 році показник зменшився на 9,48% та на 15,33% у 2021 році, що свідчить про уповільнення оборотності засобів, що були інвестовані у виробничі запаси за аналізований період, тобто відбувається зниження ефективності їх використання.

За показниками коефіцієнту оборотності готової продукції відбувається перевищення виручки від реалізації над вартістю запасів готової продукції (у 2019 році показник становить 923,51 рази, у 2020 році – 797,22 рази, а у 2021 році – величина готової продукції у фінансовій звітності відсутня). Так у 2020 році показник зменшився на 13,67% та не відбулося ніяких змін показника у 2021 році. Це свідчить про достатню величину виручки від реалізації та ефективне її використання протягом 2020 року, у 2021 році запаси безпосередньо представлені автомобільним паливом та різними матеріалами, що використовуються у поштової діяльності [58].

За коефіцієнтом оборотності грошових засобів спостерігається позитивна тенденція до збільшення, (у 2019 році значення показника становило 2 рази, у

2020 році – 1,6 рази, а у 2021 році – 2,79 рази). Так у 2020 році показник зменшився на 20,08% та збільшився на 74,19% у 2021 році, що свідчить про перевищення виручки від реалізації середнього залишку грошових коштів.

За коефіцієнтом відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість спостерігається тенденція до зменшення у 2020 році та до збільшення у 2021 році (у 2019 році значення показника становило 0,10, у 2020 році – 0,08, а у 2021 році – 0,10). Так у 2020 році показник зменшився на 20,63% та збільшився на 19,27% у 2021 році. Це свідчить про незначне зменшення частки дебіторської заборгованості в загальній вартості оборотних активів у 2020 році та відповідно збільшення частки у 2021 році. Збільшення частки дебіторської заборгованості є негативним явищем для подальшої діяльності АТ «Укрпошта».

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вказує на ефективність управління заборгованістю клієнтів та інших дебіторів (за аналізований період оборот грошових коштів, інвестованих в дебіторську заборгованість становив близько 18 разів). Так у 2020 році показник збільшився на 4,36% та зменшився на 0,86%). Це свідчить про відносну достатність погашення дебіторами своїх зобов'язань перед компанією [57].

Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості є індикатором ефективності відносин з клієнтами. Нормативним вважається період погашення дебіторської заборгованості протягом 30 днів. Так у 2019 році період погашення становив 20 днів, у 2021 році – 19 днів, а у 2021 році – 19 днів. Показник періоду погашення не відповідає нормативному значенню, але при цьому відбувається його зменшення, що свідчить про відволікання клієнтами фінансових ресурсів компанії на менший термін.

За показником коефіцієнту простроченої дебіторської заборгованості спостерігається негативна тенденція до збільшення, а саме у 2019 році значення показника становило 0,5, у 2020 році – 0,10, а у 2021 році – 0,09. Так у 2020 році показник збільшився на 77,62% та зменшився на 4,9%. Це свідчить про збільшення величини простроченої дебіторської заборгованості та невчасне виконання дебіторами своїх зобов'язань перед компанією.

За показником коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості спостерігається негативна тенденція до зменшення та не відповідність нормативному значенню – 12 разів на рік (у 2019 році значення показника становило 7 разів/рік, у 2020 році – 5 разів/рік, а у 2021 році – 4 рази/рік). Так у 2020 році показник зменшився на 30,9% та у 2021 році на 12,2%. Це свідчить про збільшення та ріст покупок у кредит або ж залучення додаткових коштів за рахунок кредитних (рис. 2.10).

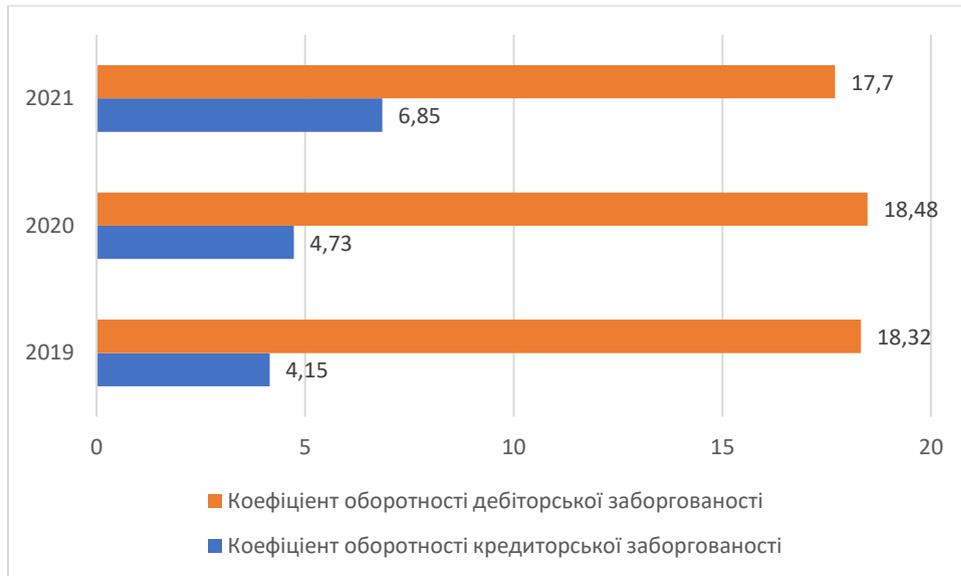

Рис. 2.10. Динаміка коефіцієнтів дебіторської та кредиторської заборгованості за 2019-2021 рік

Порівнюючи коефіцієнти обігу кредиторської та дебіторської заборгованості, спостерігається перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською заборгованістю, що може свідчити про порушення платіжної дисципліни покупців [55].

За показником рентабельності спостерігається негативна тенденція до зменшення (у 2019 році значення показника становило 11,57, у 2020 році – 3,17, а у 2021 році – 3,17). Так у 2020 році показник зменшився на 74,04% та збільшився на 5,40% у 2021 році, що свідчить про не ефективне використання активів підприємства протягом періоду його діяльності.

За інтегральним показником ефективності оборотних активів спостерігається тенденція до зменшення у 2020 році та збільшення у 2021 році

(у 2019 році значення показника становило 4,56, у 2020 році – 2,11, а у 2021 році – 2,36). Так у 2020 році показник зменшився на 53,73% та збільшився на 11.64% у 2021 році. Це свідчить про зменшення виручки від реалізації та прибутку у 2020 році та відповідно незначне збільшення у 2021 році.

Отже, протягом досліджуваного періоду, як було виявлено, не всі показники відповідають нормативним значення та є необхідність визначення шляхів підвищення рівня ефективності використання оборотних активів. Серед яких можна виділити наступні, удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, удосконалення управління фінансування діяльності [56].

2.3. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства

Вимірювання і оцінка ефективності є обов'язковою умовою успішного функціонування і розвитку підприємства, що дозволяє активно впливати на поточний стан підприємства і тенденції його розвитку, визначати розміри і напрями змін, виявляти найбільш важливі фактори росту, ухвалювати рішення про зміни і прогнозувати їх вплив на ключові параметри, а також складати плани подальшого удосконалення роботи як всього підприємства, так і його окремих підрозділів.

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами має на меті визначення можливостей подальшого розвитку підприємства шляхом виявлення недоліків в управлінні фінансовими ресурсами і розробку напрямів підвищення ефективності [56].

Оскільки фінансові ресурси підприємства мають здатність перетворювати в інші види ресурсів (матеріальні, трудові), а їх обсяг визначається за допомогою зміни статей балансу, слід робити висновки про комплексність ефективності. Таку оцінку може дати аналіз фінансового стану підприємства, для проведення якого досить широко використовують відповідні показники діяльності. Але максимальна кількість розрахованих показників сама по собі не дасть інформації, необхідної для ухвалення управлінських рішень. Традиційно ефективність

управління фінансовими ресурсами оцінюють за підсумками діяльності підприємства (фінансовий стан, фінансові результати), практично не беручи до розрахунку управлінську складову процесу. Цей факт, на нашу думку, дає менш об'єктивні результати оцінки.

Прибуток відображає фінансовий результат господарювання, характеризує ефективність виробництва, забезпечує соціально-економічний розвиток, виступає основним джерелом формування фінансових ресурсів, фінансовою основою розширеного відтворення діяльності, захисним. Прибуток відображає фінансовий результат господарювання, характеризує ефективність виробництва, забезпечує соціально-економічний розвиток, виступає основним джерелом формування фінансових ресурсів, фінансовою основою розширеного відтворення діяльності, захисним [57].

Основою метою управління прибутком є встановлення необхідної пропорції між формуванням, розподілом і використанням прибутку та майбутнім його приростом, що забезпечує стратегічний розвиток підприємства.

Враховуючи основну мету, система управління прибутком спрямована на вирішення таких завдань:

1. Забезпечення максимізації розміру сформованого прибутку відповідно до можливостей підприємства і ринкових умов господарювання.
2. Виявлення резервів нарощування прибутку за рахунок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; оптимізації постійних і змінних витрат; обґрунтування цінової політики, податкової політики.
3. Оцінка прибутковості операційної діяльності та забезпечення високої якості сформованого прибутку.
4. Забезпечення мінімізації підприємницького ризику.
5. Забезпечення виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства.
6. Забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань стратегічного розвитку підприємства.
7. Досягнення постійного зростання ринкової вартості підприємства.

8. Зміцнення конкурентоспроможності підприємства за рахунок підвищення ефективності розподілу і використання прибутку [43].

Усі розглянуті завдання управління прибутком тісно взаємопов'язані, хоча окремі з них і носять різноспрямований характер (наприклад, максимізація рівня прибутку при мінімізації рівня ризику; забезпечення достатнього рівня задоволення інтересів власників підприємства і його персоналу тощо). Тому в процесі управління прибутком окремі завдання повинні бути оптимізовані між собою.

Для кожної складової управління прибутком характерні свої конкретні цілі, завдання, способи організації.

Управління розподілом і використанням прибутку є складовою частиною загальної політики управління прибутком, що спрямоване на забезпечення оптимальної пропорції між використаною і капіталізованою частинами прибутку з метою максимізації ринкової вартості підприємства.

Метою управління формуванням прибутком є виявлення основних факторів, що впливають на розмір прибутку, оптимізація грошових надходжень та витрат, пошук резервів та їх мобілізація.

В процесі управління формуванням прибутку необхідно враховувати сукупність факторів, які впливають на величину прибутку. Розрізняють зовнішні фактори, які не залежать від підприємства, та внутрішні, на які підприємство може впливати.

В процесі управління формуванням прибутку необхідно враховувати сукупність факторів, які впливають на величину прибутку. Розрізняють зовнішні фактори, які не залежать від підприємства, та внутрішні, на які підприємство може впливати.

В процесі управління формуванням прибутку необхідно враховувати сукупність факторів, які впливають на величину прибутку. Розрізняють зовнішні фактори, які не залежать від підприємства, та внутрішні, на які підприємство може впливати [56].

Жодна зміна, котра відбувається на підприємстві в принципі не може бути ефективною якщо вона не приносить підприємству дохід/прибуток, або не зменшує, отриманий ним щорічний збиток.

Для цього було проведено аналіз показників рентабельності фінансових ресурсів в часі (2019-2021 роки) та структурі, що відображено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

**Динаміка показників рентабельності активів АТ «Укрпошта»
за 2019-2021 роки**

Показники	2019	2020	2021	Темп приросту, %	
				2021/2019	2021/2020
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	405357	164923	183582	45,29	111,31
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	69681045	8908414	10338548,5	14,84	116,05
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	3569026	3600864	3978991	111,49	110,50
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	2299078,5	5258220,5	6272406,5	272,82	119,29
Рентабельність активів (інвестицій)	0,58	1,85	1,78		
Термін окупності активів (інвестицій), днів	171,9	54,01	56,32	32,76	104,28
Рентабельність необоротних активів	11,36	4,58	4,61		
Термін окупності необоротних активів, днів	8,8	21,83	21,67	246,25	99,27
Рентабельність оборотних активів	17,63	3,13	2,93		
Термін окупності оборотних активів, днів	5,67	31,88	34,17	602,65	107,18

За період з 2019 року до 2021 року показник "Чистий прибуток (збиток)" відбував зміни. Ось характеристика цих змін: у 2019 році чистий прибуток склав 405357 тис. грн.; у 2020 році чистий прибуток значно зменшився і становив 164923 тис. грн. Це спостерігалось зменшення на 59,36% порівняно з показником 2019 року.

У 2021 році чистий прибуток підвищився до 183582 тис. грн. Це означає зростання на 11,31% у порівнянні з показником 2020 року. Темп приросту чистого прибутку з 2019 до 2021 року становить 45,29%. Це вказує на загальне зростання чистого прибутку за цей період.

Темп приросту чистого прибутку з 2020 до 2021 року склав 111,31%. Це означає значне підвищення чистого прибутку за один рік.

Таким чином, показник "Чистий прибуток (збиток)" відбував зміни протягом розглянутого періоду, зі значним зниженням у 2020 році та подальшим зростанням у 2021 році.

За період з 2019 року до 2021 року показник "Середньорічна вартість активів" також відбував зміни. Ось характеристика цих змін:

У 2019 році середньорічна вартість активів становила 69681045 тис. грн. В 2020 році середньорічна вартість активів значно зменшилася і становила 8908414 тис. грн. Це спостерігалось зниження на 87,24% порівняно з показником 2019 року.

У 2021 році середньорічна вартість активів зростала до 10338548.5 тис. грн. Це означає зростання на 16,05% у порівнянні з показником 2020 року.

Темп приросту середньорічної вартості активів з 2019 до 2021 року становить 14,84%. Це вказує на загальне зростання цього показника за цей період.

Темп приросту середньорічної вартості активів з 2020 до 2021 року складає 116,05%. Це означає значне підвищення середньорічної вартості активів за один рік.

Таким чином, показник "Середньорічна вартість активів" також відбував зміни протягом розглянутого періоду, зі значним зниженням у 2020 році та подальшим зростанням у 2021 році.

З 2019 по 2021 рік спостерігалось зростання середньорічної вартості необоротних активів на 111,49%. З 2020 по 2021 рік також відбулось зростання цього показника на 110,50%.

З 2019 по 2021 рік середньорічна вартість оборотних активів зросла на 272,82%. З 2020 по 2021 рік спостерігалось зростання цього показника на 119,29%.

Таким чином, середньорічна вартість необоротних активів і оборотних активів зазнала значних змін протягом розглянутого періоду, з більш значним зростанням у випадку оборотних активів.

З 2019 по 2021 рік спостерігалось зниження рентабельності активів (інвестицій) з 0,58% до 1,78%. Темп приросту рентабельності активів (інвестицій) з 2019 по 2021 рік склав 32,76%. Темп приросту рентабельності активів (інвестицій) з 2020 по 2021 рік становить 104,28%.

У період з 2019 по 2021 рік термін окупності активів (інвестицій) зменшився з 171,9 днів до 56,32 днів. Темп приросту терміну окупності активів (інвестицій) з 2019 по 2021 рік склав 32,76%. Темп приросту терміну окупності активів (інвестицій) з 2020 по 2021 рік становить 104,28%.

Окрім рівня прибутковості активів, або впливу напрямів використання фінансових ресурсів на фінансовий результат, необхідно оцінити вплив структури формування капіталу.

Аналіз основних показників рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань наведено у таблиці 2.9.

У 2019 році середньорічна вартість власного капіталу становила 2409800 тис. грн. У 2020 році цей показник збільшився до 2568962 тис. грн., що свідчить про зростання. У 2021 році він знову збільшився і досягнув 2630137,5 тис. грн.

Темп приросту "Середньорічна вартість власного капіталу" показує зміну відсоткового співвідношення між значеннями за різні роки:

Темп приросту 2021/2019 склав 109,14%, що означає, що середньорічна вартість власного капіталу зросла на 109,14% за період з 2019 року до 2021 року.

Темп приросту 2021/2020 склав 102,38%, що означає, що середньорічна вартість власного капіталу зросла на 102,38% за період з 2020 року до 2021 року.

Таким чином, за розглянутий період спостерігалось поступове зростання середньорічної вартості власного капіталу, а темп приросту показує, що

зростання у 2021 році було вищим порівняно зі зростанням в попередньому періоді (2019-2020 роки).

Таблиця 2.9

Динаміка показників рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань
АТ «Укрпошта» за 2019-2021 роки

Показники	2019	2020	2021	Темп приросту, %	
				2021/2019	2021/2020
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	405357	164923	183582	45,29	111,31
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	2409800	2568962	2630137,5	109,14	102,38
Середньорічна вартість позикового капіталу, тис. грн.	4558304,5	3777118	4199295,5	92,12	111,18
Рентабельність власного капіталу	16,82	6,42	6,98	41,49	108,72
Термін окупності власного капіталу, днів	5,94	15,58	14,33	240,99	91,98
Рентабельність позикового капіталу	8,89	4,37	4,37	49,16	100,12
Термін окупності позикового капіталу, днів	11,25	22,90	22,87	203,41	99,88

У 2019 році середньорічна вартість позикового капіталу становила 4558304,5 тис. грн. У 2020 році цей показник зменшився і становив 3777118 тис. грн. У 2021 році він знову зростає і досягнув 4199295,5 тис. грн.

Темп приросту "Середньорічна вартість позикового капіталу" показує зміну відсоткового співвідношення між значеннями за різні роки:

Темп приросту 2021/2019 склав 92,12%, що означає, що середньорічна вартість позикового капіталу зростає на 92,12% за період з 2019 року до 2021 року.

Темп приросту 2021/2020 склав 111,18%, що означає, що середньорічна вартість позикового капіталу зростає на 111,18% за період з 2020 року до 2021 року.

Таким чином, за розглянутий період спостерігалось зниження середньорічної вартості позикового капіталу у 2020 році, але після цього відбулося його зростання у 2021 році. Темп приросту показує, що зростання в 2021 році було вищим, як порівняно зі зростанням в попередньому періоді (2019-2020 роки).

У 2019 році рентабельність власного капіталу складала 16,82%. У 2020 році цей показник знизився і становив 6,42%. У 2021 році рентабельність власного капіталу знову зросла і становила 6,98%.

Темп приросту "Рентабельність власного капіталу" показує зміну відсоткового співвідношення між значеннями за різні роки:

Темп приросту 2021/2019 склав 41,49%, що означає, що рентабельність власного капіталу зросла на 41.49% за період з 2019 року до 2021 року.

Темп приросту 2021/2020 склав 108,72%, що означає, що рентабельність власного капіталу зросла на 108.72% за період з 2020 року до 2021 року.

Таким чином, за розглянутий період спостерігалось спочатку зниження рентабельності власного капіталу у 2020 році, але після цього відбулося її зростання у 2021 році. Темп приросту показує, що зростання в 2021 році було вищим, порівняно зі зростанням в попередньому періоді (2019-2020 роки).

У 2019 році термін окупності власного капіталу склав 5,94 днів. У 2020 році цей показник збільшився і становив 15.58 днів. У 2021 році термін окупності власного капіталу зменшився до 14,33 днів.

Темп приросту "Термін окупності власного капіталу" відображає зміну відсоткового співвідношення між значеннями за різні роки:

Темп приросту 2021/2019 склав 240,99%, що означає, що термін окупності власного капіталу збільшився на 240,99% за період з 2019 року до 2021 року.

Темп приросту 2021/2020 склав 91.98%, що означає, що термін окупності власного капіталу зменшився на 91,98% за період з 2020 року до 2021 року.

Отже, за розглянутий період спостерігалась зміна терміну окупності власного капіталу. У 2020 році термін окупності збільшився, але у 2021 році відбулось зменшення цього показника. Темп приросту показує, що зменшення

терміну окупності в 2021 році було меншим, порівняно зі збільшенням у попередньому періоді (2019-2020 роки).

У 2019 році рентабельність позикового капіталу становила 8.89%. У 2020 році цей показник зменшився і також склав 4,37%. У 2021 році рентабельність позикового капіталу залишилася на рівні 4,37%.

Темп приросту "Рентабельність позикового капіталу" відображає зміну відсоткового співвідношення між значеннями за різні роки:

Темп приросту 2021/2019 склав 49.16%, що означає, що рентабельність позикового капіталу збільшилась на 49,16% за період з 2019 року до 2021 року.

Темп приросту 2021/2020 склав 100,12%, що означає, що рентабельність позикового капіталу залишилася на тому ж рівні в 2021 році, порівняно з 2020 роком.

Отже, за розглянутий період спостерігалася зміна рентабельності позикового капіталу. Після зниження у 2020 році, рентабельність залишилася на тому ж рівні в 2021 році. Темп приросту показує, що збільшення рентабельності у 2021 році було меншим, порівняно зі зниженням у попередньому періоді (2019-2020 роки).

Фінансовий результат, поданий в абсолютному вимірі, є значущим для загального висновку щодо успішності господарської діяльності підприємства. Разом із тим, для оцінки уже прийнятих та обґрунтування майбутніх управлінських рішень інформація щодо абсолютної величини фінансових результатів є недостатньою. Спрямованість на ефективність господарської діяльності та сталий розвиток підприємства зумовлює доцільність дослідження не лише величини фінансового результату, але і його якості.

Послідовність розрахунків із визначення якості фінансового результату за поданим автором методичним підходом передбачає реалізацію таких етапів:

1. Сформувані масив вихідної інформації щодо фінансових результатів від основної діяльності та звичайної діяльності до оподаткування за підприємствами вибіркової сукупності за визначений період часу.

2. Визначити коефіцієнт якості фінансового результату за кожним із підприємств вибіркової сукупності за окремі періоди часу.

3. Визначити рівень якості фінансового результату. Для оцінювання рівня якості фінансового результату використати відповідну шкалу оцінювання.

4. Визначити варіацію коефіцієнта якості фінансових результатів за кожним із підприємств вибіркової сукупності.

5. Оцінити стійкість джерел формування фінансового результату за кожним із підприємств.

З метою забезпечення сталого розвитку підприємства обґрунтована модель оцінки якості та стійкості джерел формування фінансових результатів базується на засадах структурного й дисперсного аналізу, передбачає оцінювання складу фінансових ресурсів за видами діяльності та варіативності їх структури за періодами часу та дозволяє виявити вузькі місця, пов'язані з формуванням фінансових результатів підприємства.

Аналіз фінансових результатів здійснювався на основі фінансової та бухгалтерської звітності АТ «Укрпошта». АТ «Укрпошта» – це підприємством поштового зв'язку державної форми власності. У здійсненні своєї діяльності АТ «Укрпошта» повністю підпорядковується Міністерству інфраструктури України. За КВЕД підприємство провадить свою діяльність за таким основним напрямом, 53.10 Діяльність національної пошти (основний). Діяльність здійснює у формі акціонерного товариства відповідно до статуту підприємства.

Для більш точного розуміння структури майна АТ «Укрпошта» був проведений аналіз динаміки і структури майна, в ході якого виявилось, що загалом у структурі балансу відсутні так звані «хворі» статті, спостерігається позитивна динаміка до збільшення валюти балансу за 2019-2021 рік. Відбувається збільшення частки оборотних активів у порівнянні з необоротним, що свідчить про прискорення обороту оборотних активів.

В цілому при проведеній комплексній оцінці фінансового стану, було виявлено, що за всіма трьома групами показників спостерігається не

відповідність нормативним значенням, тобто на підприємстві існують певні проблеми з платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

Аналіз фінансових результатів показав, що підприємство має певні проблеми та потребує фінансового оздоровлення.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Критерії оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства

Для ефективного функціонування підприємству не достатньо лише мати на балансі фінансові ресурси. Вони мають бути правильно сформовані та використовуватись відповідно до виду діяльності, яким займається суб'єкт господарювання. Тобто кошти повинні залучатися на строк довший ніж строк їх корисного використання [17].

Для того, щоб визначити найкраще співвідношення джерел залучення капіталу необхідно перш за все визначити на які цілі (довго- чи короткострокові) він використовуватиметься або до яких статей активу буде приєднуватись до того як принесе прибуток. Після цього залишається ще одна проблема – які кошти для цього краще використати: власні чи позикові. Проте, якщо у підприємства відсутні власні вільні кошти, постає питання, чи доцільно залучати додаткові кошти на платній основі і якщо так, то в якому обсязі.

Оптимізація структури капіталу – це важливий етап стратегічного аналізу капіталу, який полягає у визначенні такого співвідношення між вартістю, втіленою у кошти підприємства, які йому належать і приносять прибуток, та вартістю, інвестованою в грошові кошти, що залучаються на основі їх повернення, за умови якого досягається максимальна ефективність діяльності підприємства [32].

Метою управління структурою капіталу є мінімізація витрат на залучення довгострокових джерел фінансування та забезпечення власникам капіталу максимальної ринкової оцінки вкладених ними коштів.

Оптимальну структуру капіталу кількісно визначити неможливо. Однак керівництво АТ «Укрпошта» може знайти приблизне її значення, розраховане на

підставі факторів впливу та власного практичного досвіду, яке максимально наближає планову структуру до оптимального значення.

Процес оптимізації структури капіталу АТ «Укрпошта» необхідно проводити в такій послідовності:

1. Аналіз складу капіталу в динаміці (визначити показники ефективного використання складових капіталу та їх використання – коефіцієнт фінансової незалежності; заборгованості, співвідношення між довго-і короткостроковими зобов'язаннями; оборотність і рентабельність активів і власного капіталу).

2. Оцінка основних факторів, які визначають структуру капіталу:

- умови оподаткування прибутку підприємств та доходів від володіння цінними паперами у фізичних та юридичних осіб;

- структуру активів фірми (рівень їх ліквідності);

- рівень інформаційної асиметрії;

- стан фінансових ринків у країні та за її межами;

- оцінку менеджерами ризику залучення боргового капіталу;

- агентські відносини на підприємстві;

- рівень операційного левериджу, який визначає нестабільність в отриманні очікуваних прибутків.

3. Оптимізація структури капіталу за критерієм дохідності власного капіталу.

Ураховуючи ці етапи, підприємство визначає на плановий прогностичний період найбільш прийнятну для себе структуру капіталу [50, с. 260].

В деяких країнах діють нормативи (співвідношення) між власним і позиченими коштами. Так наприклад, в росії застосовують співвідношення 50/50, в США – 60/40, а в Японії – 30/70 [75].

Необхідність раціоналізації структури фінансових ресурсів, спрямованих на формування капіталу підприємства, зумовлена низкою причин:

- співвідношення «власний капітал – залучені ресурси» по-різному впливає на доходність підприємств, тому перед підприємством стоїть дилема – залучати кошти та сплачувати за них проценти, чи нарощувати обсяг власного капіталу;

- структура фінансових ресурсів впливає на формування політики щодо розширеного відтворення виробничих фондів як підприємства, так і народного господарства загалом;

- в умовах трансформації економіки України та посилення конкуренції вагомим значення набувають показники, що характеризують фінансову стійкість та платоспроможність суб'єктів підприємництва, які характеризують ступінь покриття та захищеності різноманітної заборгованості підприємства;

- основними показниками формування ефективної структури капіталу є частка власних і залучених коштів у фінансових ресурсах.

В Україні більшість підприємств нехтують науковими підходами до оптимізації структури капіталу, що є помилкою, оскільки від співвідношення між власним і позиковим капіталом залежить результат діяльності підприємства та його стан у майбутньому. Тому підприємству потрібно чітко визначити, за рахунок яких фінансових ресурсів буде сформовано його капітал [44].

Оптимальну структуру капіталу, тобто співвідношення між позиковими коштами і власним капіталом, можна визначити, користуючись ефектом фінансового важеля (левериджу) (табл. 3.1).

Аналізуючи дані таблиці за роки 2019, 2020 і 2021, можна зробити наступні спостереження:

1. Обсяг статутного капіталу зазнав значних змін: з 22551675 тис. грн. у 2019 році до 2586049 тис. грн. у 2020 році і 2677889 тис. грн. у 2021 році. Це свідчить про зменшення статутного капіталу компанії протягом цього періоду.

2. Обсяг позикового капіталу збільшився з 5355680 тис. грн. у 2019 році до 7323424 тис. грн. у 2020 році і 8089745 тис. грн. у 2021 році. Це свідчить про збільшення залученого позичкового капіталу компанією протягом цього періоду.

3. Загальний обсяг капіталу відносно незначно змінився протягом років, з 9875099 тис. грн. у 2019 році до 9909473 тис. грн. у 2020 році і 10767634 тис. грн. у 2021 році.

4. Структура капіталу показує співвідношення власного та позичкового капіталу. Протягом розглянутого періоду власний капітал зменшувався, з 32,27%

у 2019 році до 26,10% у 2020 році і 24,87% у 2021 році, тоді як позичений капітал зростає, з 67,73% у 2019 році до 73,90% у 2020 році і 75,13% у 2021 році.

5. Коефіцієнт фінансового важеля збільшився протягом років, що свідчить про збільшення використання позичкового капіталу в порівнянні з власним капіталом.

6. Коефіцієнт рентабельності активів зменшився протягом років, вказуючи на зниження ефективності.

Таблиця 3.1

Ефект фінансового левериджу для АТ «Укрпошта» за 2019-2021 рр.

Показники	Роки		
	2019	2020	2021
Обсяг статутного капіталу, тис. грн.	22551675	2586049	2677889
Обсяг позикового капіталу, тис. грн.	5355680	7323424	8089745
Загальний обсяг капіталу, тис. грн.	9875099	9909473	10767634
Структура капіталу			
Власний капітал, %	32,27	26,10	24,87
Позичений капітал, %	67,73	73,90	75,13
Коефіцієнт фінансового важеля	0,16	0,24	0,42
Коефіцієнт рентабельності активів	0,0935	0,0268	0,0288
Ставка банківського відсотка, %	24	24	24
Ставка банківського процента з врахуванням ризику, %	35,38	47,22	47,44
Ставка податку на прибуток	0,18	0,18	0,18

Аналізуючи дані таблиці за роки 2019, 2020 і 2021 стосовно ставок банківського відсотка, ставок банківського процента з врахуванням ризику та ставок податку на прибуток, можна зробити наступні спостереження:

1. Ставка банківського відсотка залишалась незмінною протягом років і становила 24%. Це означає, що компанія сплачувала однакову відсоткову ставку за позичками протягом розглянутого періоду.

2. Ставка банківського процента з врахуванням ризику збільшувалась з 35,38% у 2019 році до 47,22% у 2020 році і 47,44% у 2021 році. Це може свідчити

про зростання ризиків, пов'язаних з позичковою діяльністю компанії, і більш високі вимоги банків до відсоткових ставок.

3. Ставка податку на прибуток залишалась стабільною протягом років і становила 0,18%. Це означає, що компанія сплачувала однакову ставку податку на прибуток згідно з законодавством.

Враховуючи ці дані, можна зробити висновок, що компанія працює зі стабільною ставкою банківського відсотка та ставкою податку на прибуток, але стикається зі зростаючою ставкою банківського процента з урахуванням ризику, що може вплинути на її фінансові результати та рентабельність [67].

Згідно даних таблиці можна стверджувати, що підприємству недоцільно залучати позикові кошти взагалі. Така ситуація викликана порівняно низькою економічною рентабельністю активів та несприятливою ситуацією на ринку позикових коштів.

Ситуація, що склалася на підприємстві відображає якраз не позитив, а негатив ефекту фінансового левериджу, оскільки під час рецесії ефект фінансового важеля набуває від'ємних значень та навпаки зменшує рентабельність або й власне власні кошти підприємства.

Таблиця 3.2

Прогноз ефекту фінансового левериджу для АТ «Укрпошта»
за 2019-2021 рр.

Показники	Варіанти розрахунку						
	1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг власного капіталу, тис. грн.	2677889	2677889	2677889	2677889	2677889	2677889	2677889
Можливий обсяг позикового капіталу, тис. грн.	0	713990,7	1338743,7	2677889	4016833,5	5356581,5	8033667
Загальний обсяг капіталу, тис. грн.	2677889	3391879,67	4016632,7	5355778	6694722,5	8034470,5	10711556
Структура капіталу							
Власний капітал, %	100	78,95	66,67	50,00	40,00	33,33	25,00
Позичений капітал, %	-	21,05	33,33	50,00	60,00	66,67	75,00
Коефіцієнт фінансового важеля	-	0,27	0,50	1,00	1,50	2,00	3,00

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт рентабельності активів	0,0288	0,0288	0,0288	0,0288	0,0288	0,0288	0,0288
Ставка банківського відсотка, %	35	35	35	35	35	35	35
Ставка банківського процента з врахуванням ризику, %	35	35,27	35,50	36,00	36,50	37,00	38,00
Обсяг прибутку без врахування процентів за кредит, тис. грн.	113,4	143,64	170,1	226,8	283,5	340,2	453,6
Сума сплачених процентів за кредит, тис. грн.	-	141,07	266,25	540	821,25	1110	1710
Обсяг прибутку з врахуванням процентів за кредит, тис. грн.	113,4	2,57	-96,15	-313,2	-537,75	-769,8	-1256,4
Ставка податку на прибуток	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18
Сума податку на прибуток, тис. грн.	20,41	0,46	-17,31	-56,38	-96,80	-138,56	-226,15
Обсяг чистого прибутку, тис. грн.	92,99	2,11	-78,84	-256,82	-440,96	-631,24	-1030,25
Коефіцієнт фінансової рентабельності	0,062	0,001	-0,053	-0,171	-0,294	-0,421	-0,687
Ефект фінансового левериджу	-	-0,852	-0,458	-0,233	-0,158	-0,121	-0,083

Надмірне нарощення позикових коштів призводить до зростання їх вартості та порушення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

Якщо врахувати, що підприємство насправді має непокриті збитки, що є значно більшими ніж обсяг статутного капіталу та не має резервів, то позиковий капітал для нього є необхідною умовою функціонування взагалі. При цьому АТ «Укрпошта» балансує на межі прибутковості від використання позикового капіталу та зростання ризику банкрутства через використання виключно останнього. Таким чином нові кредити гарантують виплату старих та отримання прибутків на погашення попередніх збитків.

Якщо врахувати, що підприємство насправді має непокриті збитки, що є значно більшими ніж обсяг статутного капіталу та не має резервів, то позиковий капітал для нього є необхідною умовою функціонування взагалі. При цьому АТ «Укрпошта» балансує на межі прибутковості від використання позикового

капіталу та зростання ризику банкрутства через використання виключно останнього. Таким чином нові кредити гарантують виплату старих та отримання прибутків на погашення попередніх збитків [35].

По-перше збільшувати економічну рентабельність активів за рахунок збільшення прибутків до сплати відсотків та податків. Це дозволить зробити АТ «Укрпошта» менш залежним від стрибків відсоткових ставок за одержуваними кредитами та дозволить акумулювати більшу суму коштів на рахунках, які пізніше можуть бути використані не лише на погашення заборгованості але й на збільшення капіталу підприємства, який в свою чергу реінвестуватиметься у виробництво.

По-друге АТ «Укрпошта» потребує наявності хоча б мінімального власного капіталу, оскільки у випадку банкрутства підприємство не зможе розраховатись не тільки зі своїми засновниками, а й зі всіма кредиторами, навіть якщо продасть всі свої активи. Наявність власних ресурсів також зменшить потребу в залученні додаткових кредитів та здешевить необхідні, шляхом надання банками більш стабільному підприємству нижчих відсоткових ставок по кредитах. Цей захід дозволить елімінувати безповоротній відтік прибутку АТ «Укрпошта» до кредиторів, які забезпечують його ресурсами. Також наявність власних коштів стимулюватиме підприємство до розширеного відтворення ресурсів та зростання фінансової стабільності та платоспроможності.

Для подальшого розширення своєї діяльності підприємству необхідно збільшити величину власного капіталу. Це може бути зроблено за рахунок нагромадження нерозподіленого прибутку, або за рахунок залучення додаткових фінансових ресурсів від власників. Зростання власного капіталу зумовлює зниження частки позикових коштів і підвищує його кредитоспроможність та фінансову незалежність [67].

Підприємству слід залучати позикові кошти доти, доки це буде прибутковим (з урахуванням відсоткових виплат) і поки в нього існує така можливість. Прибутковість при цьому визначається як перевищення прибутку до відрахування відсотків і податків над сумою відсоткових платежів. Якщо ця

умова виконується, то підприємству вигідно розвиватися за рахунок позикових фінансових ресурсів. В іншому випадку товариство зазнаватиме збитків і залучення додаткових позикових коштів знизить вартість підприємства.

Після досягнення того стану, коли підприємство не може віднайти позикових коштів за прийнятною ціною (що свідчить про перевантаженість підприємства боргами порівняно з величиною власного капіталу), воно має збільшувати суму власного капіталу, яка повинна бути такою, щоб збільшити кредитоспроможність підприємства і тим самим повернути вартість пропонувананих йому позикових коштів на попередній рівень (рис. 3.1) [80].

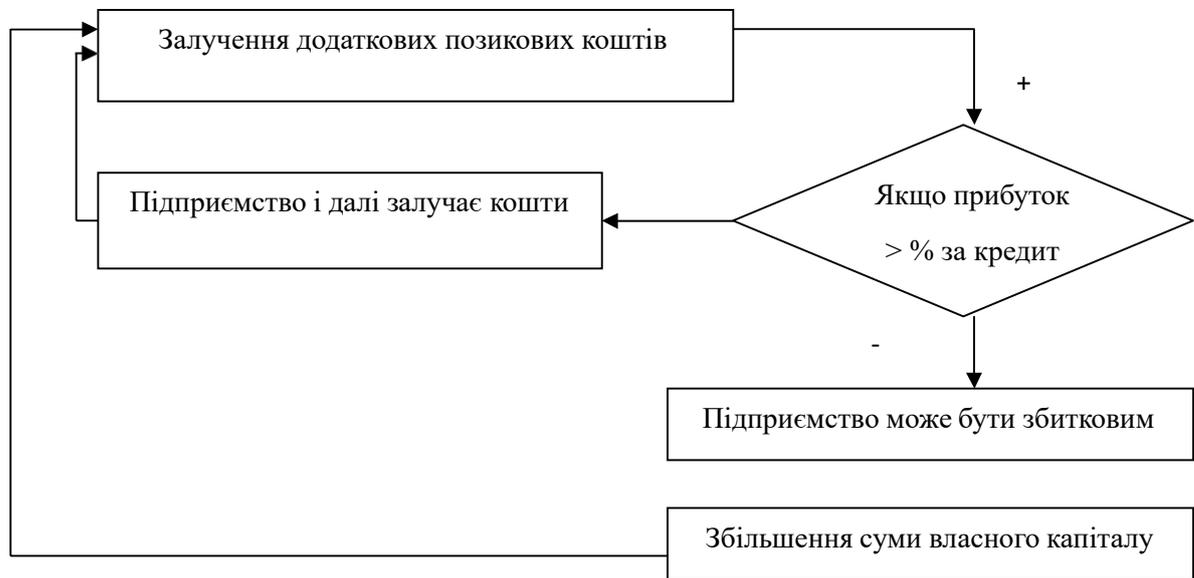

Рис. 3.1. Оптимізація співвідношення власного і позикового капіталу

Наведена схема формування джерел фінансування підприємства передбачає, що підприємство переходить до наступного кроку тільки тоді, коли вичерпані всі можливості попереднього. Тобто підприємство не намагається збільшувати свої боргові зобов'язання.

Наведена схема формування джерел фінансування підприємства передбачає, що підприємство переходить до наступного кроку тільки тоді, коли вичерпані всі можливості попереднього. Тобто підприємство не намагається збільшувати свої боргові зобов'язання [83].

1. Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності, що передбачає використання механізму фінансового левериджу, що дозволяє визначити оптимальну структуру капіталу, яка забезпечує максимальний рівень фінансової рентабельності. Для АТ «Укрпошта» найбільш ефективним буде використання фінансових ресурсів, коли сума власного капіталу дорівнює сумі позикового капіталу. Але необхідна умова приросту чистої рентабельності власного капіталу: рентабельність активів більше середньої відсоткової ставки за кредит. Саме такий максимальний результат буде отриманий при рівному співвідношенні власного та позикового капіталу [57].

2. Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості. Даний процес оптимізації базується на визначенні попередньої оцінки вартості власного і позикового капіталу, за різними умовами його залучення, на основі багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу. Вирішення задачі побудовано на виявленні тенденції зміни ціни кожного джерела ресурсів при зміні фінансової структури підприємства. Зростання частки позикових коштів у загальній сумі джерел супроводжується більш швидкими темпами зростання ціни власного капіталу, ніж ціни позикових коштів. Виходячи з того, що ціна позикових коштів є дещо нижчою, ніж власних, існує оптимальна структура капіталу, що мінімізує їхню середньозважену ціну, а відповідно максимізує ціну підприємства.

Проаналізувавши капітал АТ «Укрпошта» можна зазначити, що оптимальним буде співвідношення між власним та позиковим капіталом 55/45, або таке, що наближається до цього співвідношення. Така структура капіталу дозволяє максимізувати ринкову вартість підприємства [91].

3. Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Даний метод оптимізації структури капіталу пов'язаний із процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складових частин активів підприємства. З цією метою всі активи підприємства поділяються на такі три групи:

- необоротні активи;
- постійна частина оборотних активів;
- змінна частина оборотних активів.

У даній ситуації необхідно більше уваги звернути на дві останні групи. Існує три підходи до фінансування різних груп активів підприємства: ідеальний, агресивний, консервативний і компромісний. Найбільш оптимальним для АТ «Укрпошта» буде компромісний підхід, так як він передбачає формування 100% змінної частини оборотних активів за рахунок короткострокових зобов'язань, а 100% постійної частини - за рахунок власних коштів, що дозволяє визначити конкретні їх значення на майбутній період.

4. Формування показника цільової структури капіталу. Граничні рівні максимально рентабельної і мінімально ризикової структури капіталу дозволяють визначити поле вибору конкретних його значень на плановий період. У процесі даного вибору враховуються всі раніше розглянуті фактори, що характеризують особливості діяльності даного підприємства [45].

Остаточне рішення, що приймається по цьому питанню, дозволяє сформувати на майбутній період показник «цільової структури капіталу», у відповідності з яким буде здійснюватися наступне його формування на підприємстві шляхом залучення фінансових коштів з відповідних джерел.

Отже, на цьому етапі функціонування АТ «Укрпошта» має незадовільну структуру капіталу, проте немає адекватного варіанту його перерозподілу, оскільки збитки давно перевищили суму власного капіталу. За умови повного погашення непокритих збитків, зі збереженням всіх решти умов більш-менш ефективним може бути залучення позикового капіталу лише на 713990,7 тис. грн. тобто на 21% у пасиві. Однак, досягнення такого стану досить довгий процес, тому насамперед потрібно орієнтуватися на збільшення економічної рентабельності активів.

3.2. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Сьогоднішні умови господарювання характеризуються кризовими явищами. До того ж пандемія Covid-19 негативно вплинула на діяльність усіх підприємств. АТ «Укрпошта» постійно зустрічається з проблемою пошуку нових клієнтів, зменшення собівартості реалізації тощо. Однією з головних умов гарантування його успіху є забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів [76].

Управління фінансовими ресурсами АТ «Укрпошта» може вважатися досить ефективною лише в тому разі, якщо вона надасть змогу не лише раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечувати активний системний пошук можливостей подальшого розвитку підприємства.

Основні напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Укрпошта» наведемо на рисунку 3.2.

Рис. 3.2. Основні напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Укрпошта»

Кожному з цих напрямків притаманні свої цілі, які, як правило, повинні збігатися між собою з метою стабілізації та підвищення ефективності функціонування підприємства. Так, ефективність використання фінансових ресурсів характеризується оборотністю активів і показниками рентабельності. Ефективність управління фінансовими ресурсами АТ «Укрпошта» можна підвищувати, зменшуючи термін оборотності і підвищуючи рентабельність за рахунок зниження витрат і збільшення виручки. Прискорення оборотності оборотних коштів не вимагає капітальних витрат і призводить до зростання обсягів виробництва та реалізації продукції [83].

Можливі варіанти пришвидшення оборотності оборотних коштів на АТ «Укрпошта» визначено на наведено на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Можливі варіанти пришвидшення оборотності оборотних коштів на АТ «Укрпошта»

Система функціонування фінансових ресурсів пов'язана з прийняттям рішень щодо раціональної структури засобів АТ «Укрпошта» – визначення напрямів фінансування. Один зі способів економії оборотного капіталу, а отже підвищення його оборотності, полягає в удосконаленні управління запасами, що можна віднести до іншого напрямку підвищення ефективності фінансових ресурсів.

Для оптимального управління запасами АТ «Укрпошта» необхідно вжити ряд заходів, наведених на рисунку 3.4.

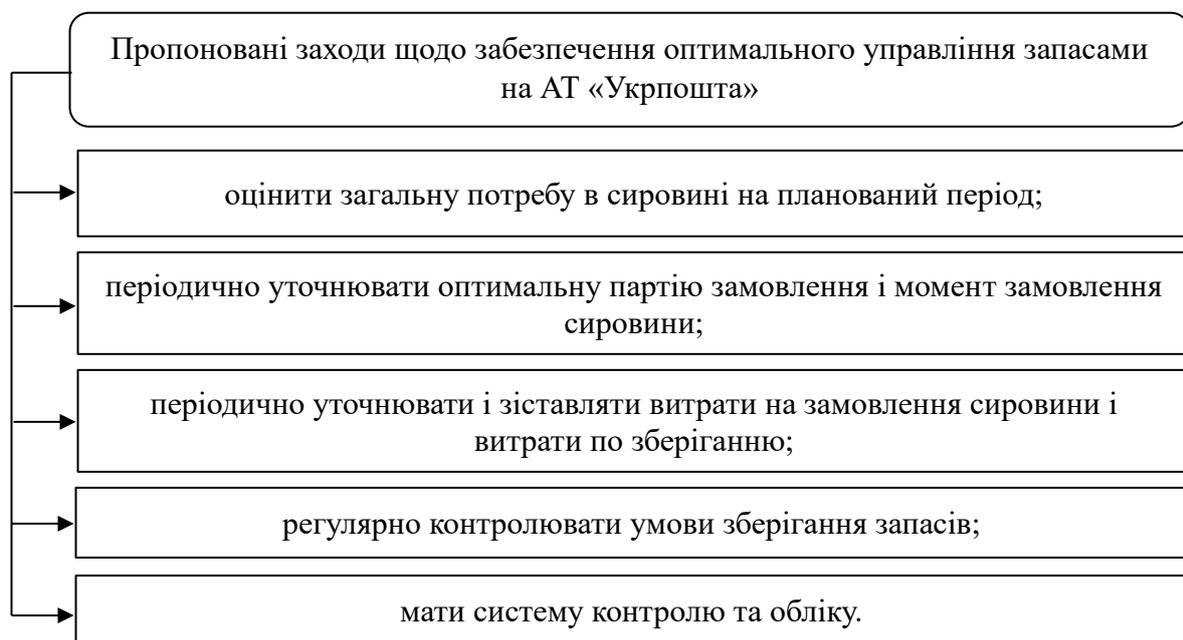

Рис. 3.7. Пропоновані заходи щодо забезпечення оптимального управління запасами на АТ «Укрпошта»

Для АТ «Укрпошта» вагомою проблемою також є нарощування розміру власного капіталу та підвищення фінансової стійкості й фінансової незалежності. Аналіз структури балансу товариства показав, що на товаристві спостерігають значні розміри запасів та дебіторської заборгованості, у той час як відчутний суттєвий дефіцит найбільш ліквідних активів – грошових коштів та їх еквівалентів. Вагомим способом зростання грошових коштів АТ «Укрпошта» є зменшення дебіторської заборгованості. Тобто це ті кошти, які покупці винні

товариству за придбану продукцію чи отримані послуги. Завжди існує ризик, що частина дебіторської заборгованості не буде повернена. У свою чергу продаж продукції АТ «Укрпошта» з відтермінуванням оплати забезпечує зростання обсягів збуту [33].

Вагомим способом збільшення припливу коштів на АТ «Укрпошта» буде скорочення дебіторської заборгованості. Результати аналізу фінансового стану встановлено, що на АТ «Укрпошта» занадто високий рівень невиправданої дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію і має тенденцію до зростання. Так, у 2019 р. вона становила 139 тис. грн., Щоб оптимізувати роботу з дебіторами на АТ «Укрпошта», необхідно виконати певну послідовність дій [56].

Нами визначено основні дії та заходи, які потрібно здійснити АТ «Укрпошта» з метою оптимізації дебіторської заборгованості на досліджуваному товаристві (рис. 3.5).

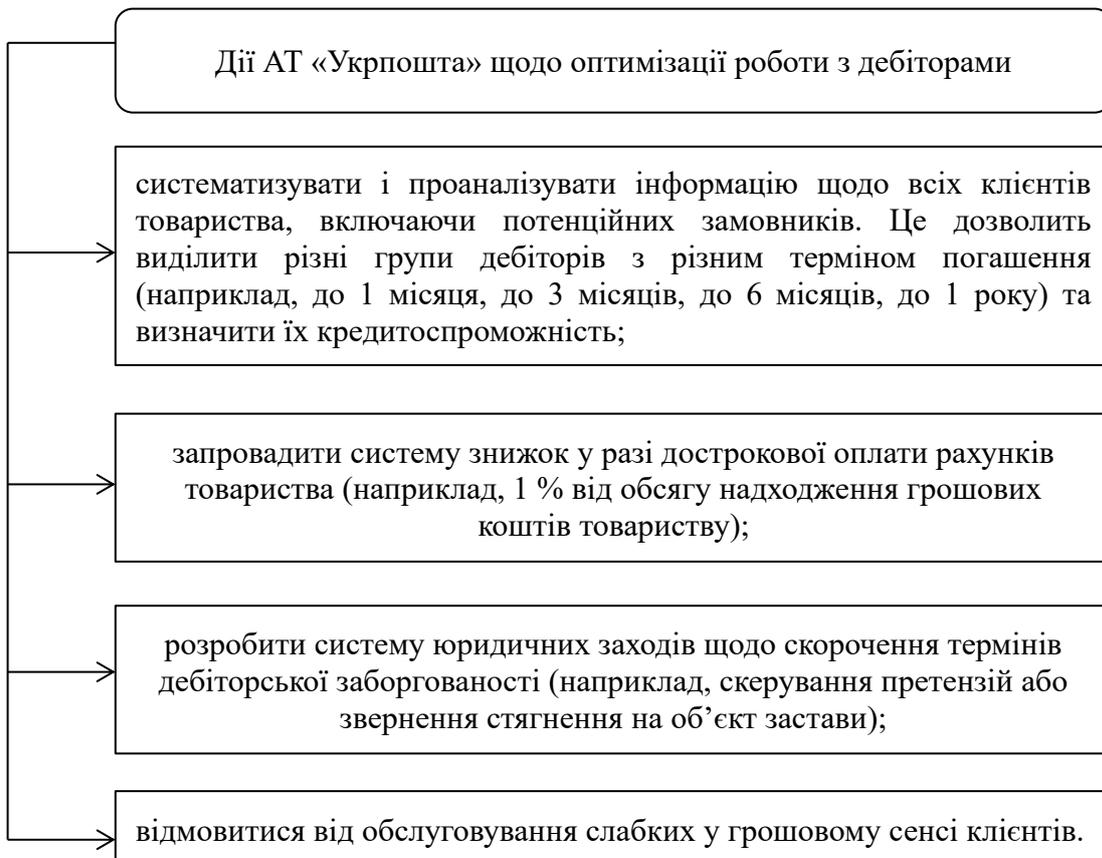

Рис. 3.5. Рекомендовані заходи щодо оптимізації дебіторської заборгованості на АТ «Укрпошта»

Прискорення оборотності активів АТ «Укрпошта», забезпечення формування економічного обґрунтованих розмірів запасів та дебіторської заборгованості є основою для забезпечення підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на досліджуваному товаристві.

У таблиці 3.3 можемо представити комплекс окремих заходів щодо управління складовими оборотних активів АТ «Укрпошта».

Таблиця 3.3

Програма управління окремими структурними елементами оборотних активів
АТ «Укрпошта»

Елемент оборотних активів	Основні проблеми	Необхідні заходи для підвищення ефективності управління
Управління запасами та матеріалами	Надлишковий рівень запасів; Значні витрати на купівлю та зберігання запасів; Проблеми при реалізації готової продукції.	1) Скорочення обсягів і нормування запасів: - виявлення та скорочення неліквідних запасів; - оптимізація номенклатури товарно-матеріальних цінностей, розробка заходів по скороченню запасів до оптимального рівня. 2) Зниження вартості закупок: - аудит існуючих постачальників, пропонування альтернативних джерел і схем закупок, направлених на зниження цін; - оптимізація логістичних схем, що зменшують витрати на доставку та зберігання запасів. 3) Продаж нереалізованої готової продукції шляхом: - впровадження значних знижок; - введення рекламних акцій тощо.
Дебіторська заборгованість	Відсутня дієва система контролю платежів.	1) Аналіз ринку, порівняння ситуацій у конкурентів, визначення кращих умов оплати. 2) Розробка та впровадження ефективних методів контролю платежів, автоматизований облік розміру дебіторської заборгованості.
Грошові кошти та їх еквіваленти	Нестача найбільш ліквідних активів на товаристві; Низький рівень платоспроможності та ліквідності.	1) Формування страхових обов'язкових резервів для покриття непередбачуваних витрат. 2) Збільшення каналів надходження коштів та зменшення обсягів їх витрачання. 3) Прогнозування потреби у грошових коштах на плановий період

Впровадження комплексу наведених вище заходів допоможе АТ «Укрпошта» поліпшити фінансовий стан товариства, підвищити фінансову

стійкість та платоспроможність. Так, як відбудеться зростання грошових коштів товариства. Досліджуваному товариству слід працювати над зростанням вхідних фінансових ресурсів та зменшення вихідних.

За основними критеріями оптимізації структури капіталу підприємства вставлено, що на даному етапі функціонування АТ «Укрпошта» має незадовільну структуру капіталу, проте немає адекватного варіанту його перерозподілу, оскільки збитки давно перевищили суму власного капіталу. За умови повного погашення непокритих збитків, зі збереженням всіх решти умов більш-менш ефективним може бути залучення позикового капіталу лише на 713990,7 тис. грн. тобто на 21% у пасиві. Однак, досягнення такого стану досить довгий процес, тому насамперед потрібно орієнтуватися на збільшення економічної рентабельності активів.

Запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів АТ «Укрпошта». З метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на АТ «Укрпошта» слід забезпечити раціональне управління оборотними активами. Зокрема, пропонується здійснити заходи спрямовані на зменшення розмірів запасів та дебіторської заборгованості, що забезпечить зростання грошових коштів.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження виконано усі поставлені на початку роботи завдання, а також досягнута мета. На основі цього отримано наступні результати.

1. Будь-яка господарська діяльність підприємства не може існувати без фінансових ресурсів. Їх наявність є однією з головних передумов щодо створення підприємства та ведення ним господарської діяльності. Фінансові ресурси підприємства – це всі кошти компанії, накопичені при розподілі та перерозподілі доходів і прибутку, накопичені в цільових джерелах і перетворені у відповідну матеріальну форму, або призначені для певних витрат для забезпечення безперервності розширеного відтворення. Вони важливі як безпосередньо підприємства, так і держави, суспільства, окремої людини, домогосподарства. Тому фінансові ресурси можуть розглядатися з різних підходів та позицій. Проведений аналіз наукової літератури дозволив виділити шість основних функцій фінансових ресурсів підприємства: стартову, виробничу, фінансову, гарантійну, захисну та вартісну.

2. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання можуть мати різну структуру в залежності від галузевої приналежності підприємства, фінансової політики, цілей та інших факторів. У загальному структура фінансових ресурсів визначається джерелами їх формування, які використовує підприємство. Найчастіше фінансовими джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є власні та позикові кошти. До власних належать амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток, внески акціонерів тощо. Найкраще, коли підприємство має можливість самостійно генерувати фінансові ресурси у процесі фінансово-господарської діяльності, яким є нерозподілений прибуток. До позикових коштів відносять короткострокові та довгострокові кредити банків, які залучаються на тимчасовій основі та повинні бути гарантовані

активами підприємства. Успішність підприємства значною мірою визначається вмінням його знайти відповідний баланс між часткою власних та позикових фінансових ресурсів.

3. На підприємствах слід проводити систематичний аналіз та оцінку ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Для цього рекомендовано використовувати розрахунок ряду показників, а саме: ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності. Інформаційною базою для проведення такої оцінки служить фінансова та статистична звітність суб'єкта господарювання. Таку оцінку слід проводити у динаміці за 3-5 років, що дозволяє прослідкувати зміну ефективності використання фінансових ресурсів. Єдиної методики щодо аналізу та оцінки фінансових ресурсів не існує, підприємства вають змогу самостійно обирати потрібні суб'єкти господарювання для розрахунку, які їм здаються найбільш потрібними.

Аналіз фінансових результатів здійснювався на основі фінансової та бухгалтерської звітності АТ «Укрпошта». АТ «Укрпошта» – це підприємством поштового зв'язку державної форми власності. У здійсненні своєї діяльності АТ «Укрпошта» повністю підпорядковується Міністерству інфраструктури України. За КВЕД підприємство провадить свою діяльність за таким основним напрямом, 53.10 Діяльність національної пошти (основний). Діяльність здійснює у формі акціонерного товариства відповідно до статуту підприємства.

Для більш точного розуміння структури майна АТ «Укрпошта» був проведений аналіз динаміки і структури майна, в ході якого виявилось, що загалом у структурі балансу відсутні так звані «хворі» статті, спостерігається позитивна динаміка до збільшення валюти балансу за 2019-2021 рік. Відбувається збільшення частки оборотних активів у порівнянні з необоротним, що свідчить про прискорення обороту оборотних активів.

Також, було розраховано ряд показників ефективності використання оборотних активів, які достатньо широко охарактеризували оборотні активи

підприємства, виявлено, що не всі розраховані показники відповідають нормативним значенням, і як наслідок необхідно визначити для подальшої діяльності підприємства шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів.

Здійснено аналіз динаміки і структури власного й позикового капіталу АТ «Укрпошта», визначено, що динаміка та структура капіталу є відносно задовільною для того, щоб здійснювати нормальну та ефективну діяльність підприємству.

Загалом при проведену аналізі фінансових показників, було здійснено аналіз та визначення типу фінансової стійкості АТ «Укрпошта», аналіз ліквідності та платоспроможності, аналіз ділової активності, аналіз грошових потоків за видами діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової) та аналіз ефективності фінансово-економічної діяльності.

В ході визначення типу фінансової стійкості АТ «Укрпошта» було виявлено, що підприємство знаходиться на межі банкрутства, у відповідності до трикомпонентного показника фінансової стійкості, оскільки грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість не покривають навіть кредиторської заборгованості та прострочених позик. При співвідношенні кредиторської і дебіторської заборгованості було виявлено перевищення кредиторської заборгованості майже вдвічі.

При проведену аналізі ліквідності та платоспроможності АТ «Укрпошта» було виявлено, що баланс підприємства є неліквідним, відсутня як поточна, так і перспективна ліквідність. При визначенні поточної ліквідності не виконалося співвідношення першої і другої групи активів та першої і другої групи пасивів у 2019 році - $A1 \leq P1$; $A2 \geq P2$, у 2020 році - $A1 \leq P1$; $A2 \geq P2$, протягом 2021 року - $A1 \leq P1$; $A2 \geq P2$.

При визначенні перспективної ліквідності також не виконувалося співвідношення третьої та четвертої групи активів та третьої і четвертої групи

пасивів у 2019 році - $A3 \leq P3$; $A4 \geq P4$, у 2020 році – $A3 \leq P3$; $A4 \geq P4$, протягом 2021 року - $A3 \leq P3$; $A4 \geq P4$.

В ході здійснення аналізу ділової активності АТ «Укрпошта» було виявлено, що на підприємстві не виконується «золоте правило» економіки, тобто відбувається зниження економічного потенціалу, неефективне використання ресурсів та відносне зниження витрат як результату дій спрямованих на оптимізацію технологічного процесу та взаємовідносин з контрагентами. Підприємство характеризується від'ємним фінансовим циклом, що свідчить про достатність коштів для фінансування своєї поточної діяльності.

В цілому при проведеній комплексній оцінці фінансового стану, було виявлено, що за всіма трьома групами показників спостерігається не відповідність нормативним значенням, тобто на підприємстві існують певні проблеми з платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

Для підвищення фінансової стійкості підприємству необхідно прискорити оборотність оборотних коштів, комплексно оптимізувати залишки запасів на складі, оптимізувати процес виробництва продукції, а також здійснити оцінку роботи маркетингової служби для прискорення продажу продукції та забезпечення оплати покупців за відвантажену продукцію.

Для підвищення платоспроможності АТ «Укрпошта» необхідно здійснювати пошук та аналіз внутрішніх резервів по збільшенню прибутковості діяльності за рахунок зниження собівартості товарів, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Ще одним з варіантів підвищення платоспроможності підприємства є збільшення грошових коштів, що в свою чергу збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності. Це дозволить підприємству брати позики в банку для фінансування поточної діяльності. Також напрямами можуть бути управління запасами, забезпечення прискорення обороту грошових коштів.

Оцінка фінансових ресурсів показала, що у 2019 році чистий прибуток склав 405357 тис. грн.; у 2020 році чистий прибуток значно зменшився і становив

164923 тис. грн. Це спостерігалось зменшення на 59,36% порівняно з показником 2019 року.

У 2021 році чистий прибуток підвищився до 183582 тис. грн. Це означає зростання на 11,31% у порівнянні з показником 2020 року. Темп приросту чистого прибутку з 2019 до 2021 року становить 45,29%. Це вказує на загальне зростання чистого прибутку за цей період.

Темп приросту чистого прибутку з 2020 до 2021 року склав 111,31%. Це означає значне підвищення чистого прибутку за один рік.

Темп приросту середньорічної вартості активів з 2019 до 2021 року становить 14,84%. Це вказує на загальне зростання цього показника за цей період.

З 2019 по 2021 рік спостерігалось зниження рентабельності активів (інвестицій) з 0,58% до 1,78%. Темп приросту рентабельності активів (інвестицій) з 2019 по 2021 рік склав 32,76%. Темп приросту рентабельності активів (інвестицій) з 2020 по 2021 рік становить 104,28%.

Аналіз основних показників рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань показав, що за розглянутий період спостерігалось поступове зростання середньорічної вартості власного капіталу, а темп приросту показує, що зростання у 2021 році було вищим порівняно зі зростанням в попередньому періоді (2019-2020 роки).

Таким чином, за розглянутий період спостерігалось зниження середньорічної вартості позикового капіталу у 2020 році, але після цього відбулося його зростання у 2021 році. Темп приросту показує, що зростання в 2021 році було вищим, як порівняно зі зростанням в попередньому періоді (2019-2020 роки).

Визначено резерви збільшення фінансових ресурсів АТ «Укрпошта». З метою підвищення прибутковості та рентабельності діяльності ТОВ «Прилуцька швейна фабрика «Корона» слід забезпечити формування збалансованої структури джерел фінансових ресурсів. За допомогою розрахунку

середньозваженої вартості капіталу та коефіцієнтів рентабельності визначено, що найбільш оптимальним для ТОВ «Прилуцька швейна фабрика «Корона» буде нарощування власного капіталу до 80 % у загальній питомій вазі джерел фінансування та відповідно зменшення частки позикового капіталу до 20 %. Тоді, як за результатами 2019 р. спостерігається діаметрально протилежна ситуація, адже частка власного капіталу становить лише 22,07 %. Внаслідок такої ситуації фінансова політика ТОВ «Прилуцька швейна фабрика «Корона» є досить ризиковою та не приносять очікуваних дивідендів. Досліджуваному товариству з метою підвищення розміру власного капіталу слід працювати над зростання чистого прибутку. Прибуток є основним джерелом нарощування власного капіталу ТОВ «Прилуцька швейна фабрика «Корона».

8. Запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Прилуцька швейна фабрика «Корона». З метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на ТОВ «Прилуцька швейна фабрика «Корона» слід забезпечити раціональне управління оборотними активами. Зокрема, пропонується здійснити заходи спрямовані на зменшення розмірів запасів та дебіторської заборгованості, що забезпечить зростання грошових коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 15.05.2021)
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18-22. Ст.144.
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07 червня 1996 р. № 236/96-ВР (зі змінами та доповненнями) / Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 49. Ст. 164. 37 с.
4. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 02.05.2021)
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення: 12.05.2021)
6. Заборняк С. Матеріально-фінансові ресурси гімнастичного товариства "Сокіл" в Станіславівському окрузі (1884–1914) / С. Заборняк, П. Круль, Б. М. Мицкан // *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2014. Вип. 20. С. 34-43.
7. Бровко Л. І., Фоврій Ю. В. Проблеми формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2016. №1(1). С. 23–25.
8. Бондаренко О. С. Фінансові ресурси та фінансові потоки: сучасна теорія і практика управління / О. С. Бондаренко // *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 4. С. 25-28.

9. Христюк Д.П. Аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 600–603.
10. Бровко Л.І., Чепіга О.А. Фінансове прогнозування в системі фінансового забезпечення сільськогосподарського підприємства. *Ефективна економіка*. 2015. №11.
11. Зленко О. В. Теоретичні засади управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2013. Вип.10. С. 162–167.
12. Цебенко Н. М. Фінансові ресурси оновлення транспортної інфраструктури України / Н. М. Цебенко // *Наукові записки [Української академії друкарства]*. 2017. № 1. С. 82–98.
13. Гетьман О.О., Дудкіна Т.В. Обґрунтування вибору методів фінансового планування для сільськогосподарських підприємств. *Таврійський науковий вісник*. 2015. № 90. С. 202–209.
14. Малій О.Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти / О. Г. Малій // *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С. 71-74.
15. Колотуха С.М. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: формування та використання в умовах економічної нестабільності / С. М. Колотуха, В. П. Бечко, Л. Л. Кравцова // *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2016. № 1. С. 29-37.
16. Шалигіна І.В. Фінансові ресурси та джерела їх формування як основні елементи фінансового забезпечення підприємств аграрної сфери / І. В. Шалигіна // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Економічні науки. 2016. Вип. 17(4). С. 129-132.
17. Телишевська Л.І. Управління фінансовими ресурсами підприємства в межах його інвестиційної діяльності / Л. І. Телишевська, О. В. Птащенко, А. В. Белоус // *Бізнес Інформ*. 2014. № 8. С. 273-277.

18. Катан Л. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування / Л. І. Катан, А. І. Сидоренко. // *Ефективна економіка*. 2014. № 6. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_6_6.

19. Ліснічук О.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: теоретичний аспект / О. А. Ліснічук, Д. В. Добродзій // *Modern economics*. 2018. № 11. С. 94-97.

20. Громова А.Є. Формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства / А. Є. Громова // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 6(1). С. 74-77.

21. Домбровська С.О. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства / С. О. Домбровська // *Інтелект XXI*. 2017. № 6. С. 46-50.

22. Мельник. О. Особливості функціонування фінансових ресурсів в системі управління підприємством / О. Мельник // *Галицький економічний вісник*. 2012. № 3(36). С.108 – 116.

23. Фінансовий словник / [уклад. А.Г. Завгородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко]. К.: Знання, 2000. С. 404.

24. Halaiko, A. (2019). Вдосконалення управління фінансовими ресурсами як передумова ефективної діяльності державних сільськогосподарських підприємств. *Соціальна економіка*, 57(57), 25-31. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2019-57-03>

25. Петренко Ю.В. Оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємств/ Ю. В. Петренко // *Фінанси України*. 2009. № 6. С. 91 – 95.

26. Слюсаренко К.В. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств України в сучасних умовах господарювання / К. В. Слюсаренко, С. А. Британ // *Молодий вчений*. 2015. № 5 (20). С. 84 -91.

27. Дорохова Л.М. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / Л. М. Дорохова, Л. В. Недільська // *Бізнес Інформ*. 2017. № 1. С. 241-246.

28. Близнюк О.П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / О. П. Близнюк, А.П. Горпинченко // *Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер.: Економічні науки*. 2013. Т. 15, № 2. С. 52-58.

29. Козачок І.А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І. А. Козачок // *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2011. № 47. С. 227 – 283.

30. Курінна О.В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства / О. В. Курінна // *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка*. 2013. Вип. 2. С. 140 - 148.

31. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства: їх склад та оптимізація структури / Н. Єфремова // *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2013. № 3. С. 53 – 61.

32. Ватаманюк О.С. Економічна сутність фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів [Електронний ресурс] / О. С. Ватаманюк // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Economics/3_109418.doc.htm.

33. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи [Електронний ресурс] / І. Вовк // *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2012. №. 1 (4).

34. Заїка І.П. Управління фінансовими ресурсами підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 / І. П. Заїка // Київ. 2011. 22 с.

35. Бойко Є.М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні / Є. М. Бойко // *Молодий вчений*. 2016. № 5. С. 15-16.

36. Линенко А.В. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства / А. В. Линенко // *Вісник Запорізького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. № 2. С. 47 – 55.

37. Дяків В. Підходи до визначення сутнісних характеристик фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / В. Дяків. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2014/Economics/3_139340.doc.htm.

38. Кравцова А.М. Фінансові ресурси підприємств: механізм формування та ефективного використання [Текст] монографія / А. М. Кравцова; Вінниця., 2011. 219 С.

39. Мартьянов О.І. Оптимізація фінансових ресурсів підприємств України в умовах глобальної фінансової кризи [Електронний ресурс] / О. І. Мартьянов, Т. О. Макух. – Режим доступу: http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/sru/2011_1/index.htm

40. Он-лайн енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economic.lviv.ua/resursi/formuvannya-f-nansovikh-resurs-v.html>.

41. Павлова І.В. Ефект фінансового левериджу: теоретичний та методичний підхід [Електронний ресурс] / І. В. Павлова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_DN_2011/Economics/61605.doc.htm.

42. Петик М.І. Економічна суть і призначення фінансових ресурсів у забезпеченні господарської діяльності суб'єкта господарювання [Електронний ресурс] / М. І. – Режим доступу: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Aktualniproblemy-rozvytku-ekonomiky-regionu/2008_4_1/35.pdf.

43. Петряєва З.Ф. Аналіз фінансової звітності підприємства: [навч. посіб.] / З.Ф. Петряєва, О.О. Петряєв; М-во освіти і науки України, Харківський нац. екон. ун-т. – Харків: Вид-во ХНЕУ, 2009. – 248 с

44. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №5. С. 133-138.

45. Поддєрьогін. А.М. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

46. Бердар М.М. Складові оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств // *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2015. Вип. 21. С. 272 - 279.

47. Сорока Р. С. Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності / Р. С. Сорока, Р. І. Родняк // *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. №. 23 (16). С. 353-357.

48. Наслідки епідемії COVID-19 та карантинних заходів для провідних секторів економіки України. Дослідження за результатами глибинних інтерв'ю з власниками та топ-менеджерами українських компаній. Київ–Харків: Видавець О.А. Мірошниченко, 2020. 188 с.

49. Тігова Т.М. Аналіз фінансової звітності: [навч. посіб.] / Т. М. Тігова, Л. С. Селівестрова, Т. Б. Процюк. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 268 с. [Електронний ресурс] / Т. М. Тігова. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1806020345670/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/analiz_likvidnost_i_platospromozhnosti_finansovoyi_stiykosti_pidpriyemstva.

50. Ортіна Г.В. Методологічні концепції визначення стратегічного управління підприємством. Ефективна економіка. 2010. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=197&sa=U&ved=0CBMQFjAAahUKEwji7c-ejL7IAhVinnIKHalWBjs&usg=AFQjCNEmsWDwB55hI5GoPD0IJVPIMkTxlw>.

51. Шевченко Н.І. Реорганізація як спосіб припинення господарських товариств: монографія. Київ: Вид-во «Ліра-К», 2014. 216 с.

52. Бугас В. В. Финансово-экономические механизмы государственно-частного партнерства в сфере туризма и курортов. *Modern Science-Moderni veda.-Praga. Czech Republic* 2018. № 7. p.110-115.

53. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 19(2020). С. 32-34. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-05](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-05).

54. Федосов В. М. Теорія фінансів: підручник / В. М. Федосов; за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 576 с.

55. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О. В. Кнейслер, І. С. Гуцал, О. Р. Квасовський, Н. Я. Спасів. – Тернопіль: Вектор, 2016. – 388 с.
56. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: підруч. для студентів ВНЗ. Київ: КНТЕУ, 2014. 535 с.
57. Базецька Г.І. Фінанси підприємства: планування та виробництво у виробничій сфері: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2012. 292 с.
58. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2009. – 588 с.
59. Гавриленко П.П. Удосконалення фінансового менеджменту в контексті інноваціого розвитку підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Випуск 25, 4. С. 199-204.
60. Гаврилко П.П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2016. № 3. С. 131-132.
61. Фінансовий менеджмент: підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. А.М. Поддєрьогін; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 535 с.
62. Вдовенко Л.О., Михальчишин М.С., Степовий В.О. Роль фінансового менеджменту в діяльності підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 13. С. 11-14.
63. Хотомлянський О.Л. Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємств / О. Л. Хотомлянський // *Актуальні проблеми економіки*. 2007. №2. С.145-151.
64. Юхименко П.І. Теорія фінансів: [підручник] / За ред. Проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 576 с
65. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Н. Б. Ярошевич. – К.: Знання, 2013. – 341 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу:

http://pidruchniki.ws/1016051344809/finansi/finansovi_resursi_pidpriyemstva_dzherela_formuvannya.

66. Кравченко О.О., Сипко М.Ю. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах зростання невизначеності. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6754>.

67. Шкробот М.В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств / М.В. Шкробот // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 3 (2). С. 236-240.

68. Гвоздей Н.І., Бондарчук І.С., Вінницька О.А. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Тернопільський національний економічний університет. Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка»*. 2018. Том 28. № 1. С. 216-221

69. Глушко А.Д., Філіп М.Ф. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки: електрон.наук. фах. вид.* Миколаїв, МНУ, 2018. № 23. URL: <http://global-national.in.ua/issue-23-2018/31-vipusk-23-cherven-2018/4142-glushk-o-a-d-filip-m-f-naukovo-metodichni-pidkhodi-do-analizu-finansovikh-resursiv-pidpriemstv>.

70. Гудзь О.Є., Стецюк П.А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. № 32. С. 330-340.

71. Домбровська С.О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Економіка, політологія, історія*. 2015. № 2(222). С. 42-54.

72. Дудар А.А., Вакульчик О.М. Аналіз та оптимізація структури капіталу з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С.878-882.

73. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42-45.

74. Зінченко О. А. Удосконалення підходів до формування механізму управління фінансовими результатами підприємства. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. 2012. Вип. 32 (2). С. 8-10.
75. Лапа А.Є. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ*. 2013. № 4. С. 289-297.
76. Міняйленко І.В., Ноченко О.А. Особливості оптимізації структури капіталу підприємств агропромислового комплексу. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки*. 2014. № 1 (4). С. 311-317.
77. Пилипенко О.В., Соколова Е.О. Методичні підходи до оцінки і оптимізації структури капіталу підприємства залізничного транспорту. *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»*. 2016. Вип. 35. С. 97-114
78. Попович Д.В., Черковська Ю.Б. Проблеми та шляхи підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (1). С. 380-384.
79. Роєнко К.В., Свистун Л.А. Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1285-1289.
80. Свірідова С.С., Каланжова О.П. Структура фінансового капіталу підприємства та шляхи її оптимізації. *Праці Одеського політехнічного університету*. 2019. № 2. С. 262-267 .
81. Стороженко О.О., Шейко О.П., Романенко Т.В. Теоретичні аспекти формування, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2018. Вип. 29(2). С. 133-137.
82. Тарасенко І.О., Любенко Н.М. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНУТД, 2015. 360 с.
83. ТОВ «Прилуцька швейна фабрика «Корона». URL: <https://opendatabot.ua/c/00310137>.

84. Хачатурян С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація. *Фінанси України*. 2016. № 4. С. 77-81.
85. Шевченко В.О. Напрями використання фінансових ресурсів підприємств. *Фінансове право*. 2014. № 5. С. 126-133.
86. Шурпенкова Р.К., Калайтан Т.В. Рейтингова оцінка фінансових ресурсів підприємства. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 2 (124). С.147-150.
87. Щербань О.Д. Методи регулювання та оптимізації структури капіталу підприємства. *Економіка та держава*. 2017. №12. С.82-88.
88. Яременко В.Г. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 19(3). С. 158-162.
89. Kosinova N.N. Development of Methodological Approach to Enterprise's Financial Strategy Based on Comprehensive Evaluation of Its Strategic Potential. *European Research Studies Volume XIX, Issue 2, Special Issue*. 2016. Issue 2. pp. 21-33.
90. Kuzheliev M. O., Zherlitsyn D. M., Zhytar M. O. Formalization Of Dynamic Relations Between Enterprise Financial Indicators. *Independent Auditor*. 2016. № 16 (II). P. 18-26.
91. Альошина Л.Є. Капіталізація підприємств як чинник їх фінансової стійкості // Управління у сферах фінансів, оподаткування, страхування та кредиту. *Видавництво Національного університету «Львівська політехніка»*, 2019. № 5. С. 152-153.
92. Демчишак Н.Б. Інструменти фінансового регулювання розвитку інформаційно-комунікаційних технологій як чинника підвищення конкурентоспроможності економіки України // *Агросвіт*. 2017. № 24. С. 53-59.
93. Овчар О.А. Формування фінансових ресурсів та активів підприємства // Всеукраїнська науково-практична конференція “Фінансова політика як складова економічного розвитку”. м. Київ, 15-16 квітня 2020 року. С. 170-172.

ДОДАТКИ